

МОНГОЛ УЛС
ШҮҮХИЙН
ИНДЕКС

2023

МОНГОЛ УЛС ШҮҮХИЙН ИНДЕКС 2023

НЭЭЛТТЭЙ
НИЙГЭМ
ФОРУМ

ОЮУНЫ
ИННОВАЦИ
ТББ

ОЮУНЫ
ИННОВАЦИ

ННА 67
ДАА 340
М-692

МОНГОЛ УЛС
ШҮҮХИЙН ИНДЕКС 2023
judindex.forum.mn

Санаачлагч
НЭЭЛТТЭЙ НИЙГЭМ ФОРУМ

Гүйцэтгэгч
ОЮУНЫ-ИННОВАЦИ ТББ

Судалгааны баг
Т.Алтангэрэл, “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын УЗ-ийн дарга, хууль зүйн ухааны доктор
Б.Төрболд, “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын Гүйцэтгэх захирал
П.Баттулга, “Оюуны-Инноваци” ТББ-ын Судлаач, хуульч
Д.Аюуш, Социологич
“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан”-гийн дата аналестын баг

Хянан тохиолдуулсан
П.Бадамрагчаа, ННФ-ын Эрх зүйн хөтөлбөрийн менежер

Өгөгдлийн дүрслэл ба тайлангийн дизайн
ТУНГААХУЙ ӨГӨГДЛИЙН УРЛАН

НЭЭЛТТЭЙ НИЙГЭМ ФОРУМ
Жамьян гүний гудамж
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар - 14240
976-76113207
osf@forum.mn
<http://www.forum.mn>

ISBN 978-9919-9136-5-6
© Нээлттэй Нийгэм Форум, 2024

ГАРЧИГ

Өмнөх үг	4
Товчилсон үг	6
Хүснэгтийн жагсаалт	7

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС 2023 8

1.1 Танилцуулга	10
1.2 Шүүхийн индексийн хөтөч	14
1.3 Шүүхийн индекс 2023	16

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС ТООЦОХ АРГА ЗҮЙ 18

2.1 Зорилго	20
2.2 Шүүхийн индексийн шалгуур үзүүлэлт	20
2.3 Өгөгдлийн эх сурвалж	28
2.4 Шүүхийн индекс тооцох арга зүй	30

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮН 38

3.1 Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал	43
3.2 Шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал	46
3.3 Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл	48
3.4 Шүүхийн дэд бүтэц, нөөц	50
3.5 Шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага	52
3.6 Шүүхийн үр ашигтай үйл ажиллагаа	54

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ 56

4.1 Олон нийтийн санал асуулгын дүн шинжилгээ	60
4.2 Мэргэжилтнүүдийн санал асуулгын дүн шинжилгээ	64
4.3 Олон нийтийн санал асуулга ба мэргэжилтнүүдийн санал асуулгын харьцуулалт	67

ХАВСРАЛТ 72

1. Шүүхийн индексийн үр дүнгийн нэгдсэн хүснэгт	72
2. Олон нийтийн санал асуулгын үнэлгээ	79
3. Мэргэжилтнүүдийн санал асуулгын үнэлгээ	81
4. Шүүгчийн ажлын ачааллын дэлгэрэнгүй өгөгдөл	84
5. Мэргэжилтнүүдийн санал асуулгын хуудас	92
6. Олон нийтийн санал асуулгын хуудас	98

ӨМНӨХ ҮГ

Нээлттэй нийгэм форум нь 2004 оноос хойш бодлого боловсруулах үйл явцад олон нийтийн оролцоог хангах, бодлогын судалгаа, шинжилгээгээр дамжуулж оролцогч талуудыг мэдээллээр хангах, бодлогын хэрэгжилтэд хөндлөнгийн, хараат бус үнэлгээ хийх зэрэг үйл ажиллагаа явуулж буй үндэсний төрийн бус байгууллага юм.

Монгол Улсад өрнөж буй эрх зүйн шинэтгэлийг дэмжих зорилгоор хэрэгжүүлж ирсэн олон талт үйл ажиллагааны нэг болох Шүүхийн хараат бус байдлыг бэхжүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд шүүх эрх мэдлийн салбарт хөндлөнгийн судалгаа шинжилгээний чадавхыг бий болгох, шүүхийн шинэтгэлийн бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэх явцад талуудын мэдээлэлтэй, бодит оролцоог хангах, судалгаанд суурилсан бодлогын нөлөөлөл хийх, шаардлагатай техникийн туслалцаа, дэмжлэг үзүүлэх зэрэг үйл ажиллагааг тууштай хэрэгжүүлж ирлээ. Тухайлбал, 2019 оны Үндсэн хуулийн нэмэлт өөрчлөлт, 2021 оны Шүүхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хэлэлцэж батлах явцад судлаач, эрдэмтэд, иргэний нийгмийн дуу хоолойг хүргэхэд хүчин чармайлт гаргаж ажилласныг дурдаж болно.

Шүүхийн үйл ажиллагаанд тулгамдаж буй олон асуудлыг шийдвэрлэхэд дээр дурдсан хууль тогтоомжийн шинэчлэл чухал хэдий ч хэрэгжүүлэх шатанд олон саад бэрхшээл тулгарч, шинэтгэлийн анхдагч үзэл баримтлал алдагдах эрсдэл байсаар байна. Иймд шүүхийн шинэтгэлийн үйл явц, үр дүнд тогтмол шинжилгээ хийж, бодит, хэмжиж болохуйц үнэлгээ өгөх зорилгоор Шүүхийн Индекс судалгааг санаачлан эрх зүйн судалгааны “Оюуны-Инноваци” ТББ-тай хамтран ажиллаж байна.

Шүүхийн нөхцөл байдал, үйл ажиллагаанд 2021 оны байдлаар үнэлэлт өгсөн анхны индексийн судалгаа 2022 онд танилцуулагдсан бөгөөд 100 оноогоор хэмжигддэг энэхүү индексийн дүн 51.94 буюу дундаж үр дүнтэй гарсан юм. Шүүхийн талаар зургаан үндсэн хэмжигдэхүүнийг олон нийт, мэргэжилтнүүдийн санаа бодол болон статистик мэдээлэлд тулгуурлан үнэлж, тоон утгаар илэрхийлэн харуулдаг энэхүү индексийн судалгаа нь хоёр жил тутамд хийгдэж, олон нийтэд танилцуулагдана. 2023 оныг хамарсан энэ удаагийн тайлангаас 2021 оноос хойших буюу Шүүхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга хэрэгжиж эхэлсэн хугацаанд гарсан өөрчлөлтийг 2021 оны үр дүнтэй харьцуулж харах боломжтой. Эрхэм уншигч та бүхэн үндсэн зургаан хэмжигдэхүүн, түүнд хамаарах дэд хэмжигдэхүүн тус бүрээр ямар өөрчлөлт гарсныг нарийвчлан харж өөр өөрийн дүгнэлтийг хийнэ гэдэгт найдаж байна.

2024 онд УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд 126 гишүүн бүхий өргөн төлөөлөлтэй парламент үйл ажиллагаагаа эхлүүлж буй чухал цаг үед энэхүү судалгаа эрх зүйн шинэтгэлийг гүнзгийрүүлэх, тэр тусмаа шүүхийн шинэтгэлийг бэхжүүлэхэд бодлого боловсруулагчдын хувьд чухал эх сурвалж болно гэдэгт найдаж байна.

Шүүхийн салбарын бодлогын судалгаа, нөлөөллийн ажилд бидэнтэй хамтран ажиллаж ирсэн хараат бус эрх зүйн судалгааны байгууллага болох **“Оюуны-Инноваци”** ТББ-ын УЗ-ийн дарга, хууль зүйн ухааны доктор Т.Алтангэрэл, Гүйцэтгэх захирал Б.Төрболд, судлаач, хуульч П.Баттулга, социологич Д.Аюуш, индексийн тооцооллыг хийсэн **“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан”**-гийн дата аналисдын багт шүүхийн шинэтгэлийг гүнзгийрүүлэхэд чухал ач холбогдолтой энэхүү судалгааг өндөр хариуцлагатай хийж гүйцэтгэсэнд гүн талархал илэрхийлж, цаашдынх нь судалгаа шинжилгээний ажил үйлсэд амжилт хүсье.

Тэрчлэн, шүүхийн талаарх олон нийтийн санал бодлын судалгааг энэ удаад дахин эрхлэн явуулсан судалгааны тэргүүлэх байгууллагуудын нэг болох **“Эм Эм Си Жи”** компани, индексийн өгөгдлийн дүрслэл, тайлангийн дизайныг хариуцан ажилласан **“Тунгаахуй өгөгдлийн урлан”**-гийн бидний хамтын бүтээлд оруулсан үнэтэй хувь нэмрийг тэмдэглэж, талархал илэрхийлье.

Тайланг цахим хэлбэрээр www.judindex.forum.mn хаягаар орж танилцах боломжтой. Шүүхийн индексийн арга зүй, тайланг цаашид боловсронгуй болгох аливаа ажил хэрэгч шүүмж, саналыг хүлээн авч хамтран ажиллахдаа таатай байх болно.

П. ЭРДЭНЭЖАРГАЛ

Гүйцэтгэх захирал

Нээлттэй Нийгэм Форум

ТОВЧИЛСОН ҮГ

ЗМ	Захиргааны мэдээлэл
МСА	Мэргэжилтнүүдийн санал асуулга
МУИС	Монгол Улсын их сургууль
ННФ	Нээлттэй Нийгэм Форум
ОНСА	Олон нийтийн санал асуулга
ТББ	Төрийн бус байгууллага
УБ	Улаанбаатар
УИХ	Улсын Их Хурал
ХААИС	Хөдөө аж ахуйн их сургууль
ШЕЗ	Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1.	Шүүхийн индексийн үндсэн хэмжигдэхүүн, дэд хэмжигдэхүүн, шалгуур үзүүлэлтийн тоо	20
Хүснэгт 2.	"2.8.1 Шүүхийн төсвийн зарцуулалтын тайланг тогтмол гаргаж, олон нийтэд мэдээлдэг." шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээ	31
Хүснэгт 3.	"5.6.1 Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг." шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээний хэмжүүр	31
Хүснэгт 4.	"5.6.1 Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг." шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээ	32
Хүснэгт 5.	"6.1 Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо" дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ	33
Хүснэгт 6.	"6.2 Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь" дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ	34
Хүснэгт 7.	"6.3 Шүүгчийн ажлын ачаалал" дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ	35
Хүснэгт 8.	"6.4 Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал" дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ	36
Хүснэгт 9.	"6.7 Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт" дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ	37

1.1 ТАНИЛЦУУЛГА

1.2 ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ХӨТӨЧ

1.3 ШҮҮХИЙН ИНДЕКС 2023

1

● ШҮҮХИЙН
ИНДЕКС 2023

1.1 ТАНИЛЦУУЛГА

МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХ

Монгол Улсад ардчилсан Үндсэн хуулиар төрийн эрх мэдлийг хуваарилж, хяналт, тэнцвэрийн зарчмыг тунхагласнаас хойш 30 гаруй жил өнгөрчээ. 2019 онд Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтөөр шүүх эрх

мэдлийн талаарх зүйл заалтуудад томоохон өөрчлөлт орсон бөгөөд энэ нь шүүх эрх мэдлийн шинэтгэлийг гүнзгийрүүлэхэд том үсрэлт болсон юм.

Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт орсноор шүүхийн захиргааны бие даасан загварыг бэхжүүлж, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийг 10 гишүүнтэй орон тооны байгууллага байхаар, шүүгчийн хариуцлагын тогтолцоог шинэчилж, Шүүхийн сахилгын хороог 9 гишүүнтэй орон тооны байгууллага байхаар Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 49 дүгээр зүйлд тусгасан болно. Түүнчлэн шүүхийг дагнасан болон тойргийн журмаар байгуулах боломж¹ бүрдсэн бөгөөд 2024 оны 06 дугаар сард УИХ-аас Шүүх байгуулах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг баталж², Монгол Улсад гэр бүл, хүүхдийн болон бага үнийн дүнтэй хэргийн дагнасан шүүх байгуулах хууль эрх зүйн орчин бүрдээд байна. Тус шүүхийг байгуулах, шүүгч, ажилтнуудыг сургаж бэлдэх, хэрэглэх хууль тогтоомжийг нарийвчлан шинэчлэх ажлыг ирэх хоёр жилд хийж, 2026 оноос үйл ажиллагаа эхлүүлэхээр болсон³ тул ойрын жилүүдэд энэ тогтолцооны үр нөлөөг үнэлэх боломжгүй байна.

Мөн Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын Дээд шүүхтэй зөвшилцөн давж заалдах шатны шүүхийг тойргийн журмаар байгуулах зохицуулалтыг УИХ-аас дэмжээгүйн улмаас одоогийн тогтолцоо хэвээр ажиллаж байгааг дурдах нь зүйтэй.

2024 оны 01 дүгээр сарын байдлаар Монгол Улсын бүх шатны 117 шүүхэд нийт 524 шүүгч ажиллаж байгаагаас анхан шатны шүүхэд 389, давж заалдах шатны шүүхэд 110, хяналтын шатны шүүхэд 24 шүүгч ажиллаж байна.

¹ Үндсэн хуулийн 48-р зүйлийн 1: Шүүхийн үндсэн тогтолцоо Улсын Дээд шүүх, аймаг, нийслэлийн шүүх, сум буюу сум дундын, дүүргийн шүүхээс бүрдэх бөгөөд шүүхийг тойргийн зарчмаар байгуулж болно. Шүүхийг эрүү, иргэн, захиргааны зэрэг шүүн таслах ажлын төрлөөр

дагнан байгуулж болно. Дагнасан шүүхийн үйл ажиллагаа, шийдвэр нь Улсын Дээд шүүхийн хяналтаас гадуур байж үл болно.

² <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawid=17140721145671>

³ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawid=17140721217671>

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ТОВЧ ТОЙМ

Монгол Улсын шүүхийн индекс нь тухайлан шүүхийн салбарт өрнөж буй шинэтгэлийн үр нөлөөг хараат бусаар үнэлж, аливаа ухралтаас сэргийлэх, хэрэгжилтийн шатанд эрчимжүүлэх шаардлагатай асуудлыг тодорхойлж байгаа бөгөөд олон улстай харьцуулах гэхээс илүү цаг хугацааны хувьд харьцуулж, хоёр жил тутамд хэмжих болно. Шүүхийн тухай хууль батлагдсан 2021 онд анхны индексийн судалгааг хийсэн нь тус хуулийн хэрэгжилтийн үр нөлөөг индексээр дамжуулан үнэлэх давхар зорилгыг агуулсан билээ.

Шүүхийн индекс нь (1) шүүхийн үйл ажиллагааны төлөв байдлыг олон талаас бодитойгоор үнэлэх; (2) шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээнд үндэслэн шүүхийн тулгамдсан асуудал, хүндрэл, бэрхшээлийг тодорхойлохыг эрмэлзэх; (3) төлөв байдал, тулгамдсан асуудлын үндсэн дээр шүүхийн хүрээнд цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, чиг хандлагыг тодорхойлоход чухал хэрэгсэл юм. Өнгөрсөн хоёр жилийн хугацаанд энэхүү индексийн судалгаа нь шүүх эрх мэдлийн хүрээнд болон шударга ёсны салбарт үйлчлэх бодлогын баримт бичиг, хууль тогтоомжийн үндэслэл, үзэл баримтлалд дурдагдан, тэдгээрийн үр нөлөөг хэмжих эх сурвалжийн нэг гэж хүлээн зөвшөөрөгдөөд байна.

Судалгааны цар хүрээ нь “шүүх эрх мэдэл” гэж өргөнөөр бус “шүүх” гэж тодорхой институтийн хүрээнд авч үзсэн бөгөөд үүнд, бүх шатны шүүх, шүүхийн захиргааны болон шүүхийн хариуцлагын институтийг хамруулдаг билээ. Түүнчлэн олон улсад индексийг аль нэг хэмжигдэхүүнд тулгуурлаж, тухайлбал ил тод байдал, шударга, хараат бус байдал гэх зэргээр нэрлэдэг бол бид шүүхийн үйл ажиллагааг хэмжиж болохуйц бүх талын шалгуурыг тусган шүүхийн талаарх үндэсний хэмжээний индекс хэмээн нэршлийг ерөнхий байдлаар томъёолон хэрэглэхээр шийдсэн юм.

Олон улсын индексийн арга зүй, өөрсдийн сүүлийн 10 гаруй жилийн судалгаа шинжилгээний туршлагад үндэслэн боловсруулан 2021 оны анхны индексийн

судалгаанд ашигласан арга зүйг энэ удаагийн судалгаанд давтан ашиглалаа. Ийнхүү арга зүйг хэвээр хадгалснаар хэмжигдэхүүн, шалгуурыг харьцуулахад илүү дөхөм болж байна. Захиргааны хүрээнд шинээр бий болсон статистик мэдээллийг холбогдох шалгуурыг үнэлэхэд авч хэрэглэснийг дурдах нь зүйтэй.

Энэ удаагийн индекс судалгаа нь 2021 онд батлагдсан Шүүхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга хэрэгжиж эхэлсэн эхний хоёр жилийн хугацаанд шүүхийн үйл ажиллагааны үр нөлөө олон нийт, мэргэжлийн хүрээнд хэрхэн үнэлэгдсэн болон захиргааны тоон мэдээлэлд ямар өөрчлөлт гарсныг тогтоосон арга зүйн дагуу хэмжиж, тоон үзүүлэлтээр харуулж байгаагаараа онцлогтой.

Монгол Улсын шүүх 2023 оны байдлаар олон нийтийн санал бодол, салбарын шинжээч, мэргэжилтнүүдийн санал бодол, захиргааны мэдээлэл гэсэн үндсэн гурван эх сурвалжаас цугласан мэдээллийг тоон илэрхийлэлд хувирган үнэлсэн индексэд нийт боломжит 100 онооноос 53.22 оноог авсан нь 2021 оны 51.94 гэсэн онооноос 1.28 оноогоор ахисан үзүүлэлт юм. Энэхүү нэгдсэн оноо нь (1) Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал, (2) Шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал, (3) Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл, (4) Шүүхийн дэд бүтэц, нөөц, (5) Шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага, (6) Шүүхийн үр ашигтай үйл ажиллагаа гэсэн үндсэн зургаан хэмжигдэхүүн, түүнээс улбаалсан 42 дэд хэмжигдэхүүн, тэдгээрийг илэрхийлэх 108 шалгуур үзүүлэлтэд үндэслэн гарч байгаа бөгөөд эдгээрийг хэрхэн тайлж уншихыг тайлангийн хөтөч болон арга зүйн хэсгээс дэлгэрүүлэн харна уу.

2023 оны индексэд шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал дахин хамгийн өндөр буюу 65.71 оноо авсан бол шүүхийн дэд бүтэц, нөөц энэ удаад ч мөн хамгийн бага буюу 43.18 оноотой байна. Нийт 42 дэд хэмжигдэхүүнээс 2021 онд шүүгчтэй холбоотой гомдлын талаарх мэдээлэл авах боломж хамгийн бага оноог буюу 30.00 оноо авсан нь 2023 онд 80.00 болж

өссөн нь үсрэлт байлаа. 2023 оны хувьд Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо хамгийн бага буюу 29.57 оноо авсан нь хамгийн бага оноотой дэд хэмжигдэхүүн болж байна. Хамгийн өндөр оноо авсан дэд хэмжигдэхүүн нь хэргийн материалтай танилцах боломж бөгөөд 86.84 оноо авсан байна. Хэмжигдэхүүн тус бүрээр олон нийт болон шинжээчдийн санал хэр зөрүүтэй байгааг 2021 оны дүнтэй харьцуулан харах боломжтойг дашрамд дурдъя.

Нээлттэй ил тод байдлын хувьд шүүгчийн сонгон шалгаруулалтын ил тод байдал 53.02-оос 62.73 болж 10 орчим онооны үсрэлт хийсэн болон хэрэг, нэхэмжлэлийн хуваарилалт 58.24-өөс 64.05 болж 6 орчим оноогоор нэмэгдсэн нь чухал үзүүлэлт юм. Шүүхийн нээлттэй ил тод байдлын үр нөлөө нь Шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага хэсэгт мөн нөлөөлж 2021 онд 45.17 байсан оноог 58.13 болоход хувь нэмэр оруулжээ. Энэ нь шинээр байгуулагдсан Шүүхийн сахилгын хороо анхнаасаа ил тод, нээлттэй байдлыг чухалчилж ажилласантай салшгүй холбоотой.

Харамсалтай нь энэ удаагийн индексээр Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал, Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл, Шүүхийн дэд бүтэц, нөөц гэсэн хэмжигдэхүүнүүд 1.29–4.77 оноогоор буурчээ. Үүнд шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдал, гүйцэтгэх эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт, шүүхийн процессын сэтгэл ханамж, шүүхийн тогтолцоо, шүүгчийн шударга байдал, эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо, шүүхийн мэдээлэл технологи, шүүгчийн цалин хөлс зэрэг дэд хэмжигдэхүүний оноо буурсан нь жинтэй нөлөө үзүүлжээ.

Эх сурвалжийн хувьд авч үзвэл индексийн ерөнхий оноонд захиргааны мэдээлэл эерэг нөлөө үзүүлсэн бол олон нийтийн санал бодол сөрөг нөлөө үзүүлснийг онооны задаргаанаас дэлгэрүүлж харах боломжтой.

2021 оны оноог 2023 оныхтой харьцуулахдаа бид өнгөрсөн хоёр жилийн хугацаанд шүүхийн салбарт өрнөсөн үйл явдал, хууль тогтоомж, шүүхийн практикийн хувьд тулгарсан сорилтуудыг эргэн санах нь тухайн онооны агуулга, үндэслэлийг ухан ойлгоход тус дөхөм болно гэж найдаж байна.

Өнгөрсөн хугацаанд шударга ёсны салбарын хувьд сорилт болсон томоохон хэрэг маргаан шүүхэд ирж, олон нийтийн анхаарлыг татсан хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явагдсан билээ. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлийн хэрэг, Хөгжлийн банкны хэрэг, Нүүрсний хэрэг гэх мэт улс төрийн болон төрийн өндөр албан тушаалтнууд холбогдсон, олны анхаарал татсан, олон тооны холбогдогч бүхий хэрэг маргааныг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанууд болж, шүүхийн хувьд хараат бус байдал, ил тод, нээлттэй байдлыг хангахтай холбоотой зохион байгуулалт, эрсдэлийн удирдлага, хүний болон бусад нөөцийг шавхсан, сорьсон үйл явдал болж өрнөлөө. Олны анхаарал татаж, хэвлэл мэдээллээр өргөн хэлэлцэгдэхийн хэрээр шүүхийн талаар иргэд өөрийн гэсэн үзэл бодол, итгэл үнэмшилтэй болж байсан нь гарцаагүй.

Хэвлэл мэдээллийн зүгээс авлига, албан тушаалтны хэргээс гадна бусад гэмт хэргүүдийн шүүхэд хянан шийдвэрлэх ажиллагааны талаар мэдээлэх, зарим тохиолдолд шүүхэд нөлөөлөх, олон нийтийг хамарсан үйл ажиллагаа ч зохион байгуулж байлаа. Үүний нэг жишээгээр “Найман ишигний хэрэг” гэж олон нийтийн сүлжээ, хэвлэл мэдээллээр өргөн яригдсан хэргийг дурдаж болно.

Монгол Улсын Засгийн газар 2023-2024 оныг авлигатай тэмцэх жил болгон зарлаж, нийтийн дунд “5ш ажиллагаа” гэх нэртэй үйл ажиллагааг танилцуулж, хэрэгжүүлж эхэлсэн билээ. Үүний зэрэгцээ Засгийн газрын зүгээс шүүхийн шударга, хараат бус байдалд итгэл байхгүй байгаа талаараа удаа дараа олон нийт, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр, мэдэгдэж, шүүх авлигын гэмт хэрэгтэй хийх тэмцэлд саад тотгор болж байна гэж дайрах явдал ил цагаандаа гарсан болно. Шүүхийн зүгээс тэр бүрд тайлбар өгөх боломж байхгүйн зэрэгцээ Засгийн газрын хувьд хэвлэл мэдээллээр ийм төрлийн мэдэгдлийг өргөн хүрээнд түгээсэн зэрэг нь шүүхийн талаарх олон нийтийн санаа бодолд сөргөөр нөлөөлсөн байх талтай.

Шүүхийн томилгооны ил тод байдлыг хангахад Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид нэр дэвшигчийг Улсын Их

Хуралд танилцуулах, Улсын Их Хурлаас Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сахилгын хорооны шүүгч бус гишүүнийг томилохдоо “нээлттэй сонсгол” хийдэг практик бий болгосон нь чухал дэвшил байв. Гэвч 2023 онд Үндсэн хуулийн цэцийн шийдвэрээр энэхүү нээлттэй сонсгол хийх эрх зүйн зохицуулалтыг Үндсэн хууль зөрчсөн гэж шийдвэрлэсний үр дагавраар Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид нэр дэвшигчийг нээлттэй сонсголоор оруулах боломжгүй болсон юм.

Энэ мэтчилэн Шүүхийн индексийн онооны цаад учир шалтгааныг гүнзгийрүүлэн судлан таньж, үндэслэл бүхий шийдэл боловсруулах ажлыг шүүхийнхэн, бодлого боловсруулагчид болон судлаачдад үлдээлээ. Шүүхийн индексийн анхдагч өгөгдлийг нээлттэй өгөгдлийн сан хэлбэрээр нийтэлж байгаа бөгөөд www.judindex.forum.mn холбоосоор орж танилцах боломжтой.

ХЯЗГААРЛАЛТ

- Шүүхийн индекс нь 2023 оны мэдээлэлд түлхүү үндэслэсэн хэдий ч асуумжийн хүрээнд 2022 оныг хамруулан асуусан тохиолдол бий.
- 2021 онд батлагдан 2021 оны сүүлээс бүрэн хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотой өмнөх 2021 оны индексийн тайланд шинэ Шүүхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг үнэлэх боломжгүй байлаа. Харин 2023 оны индексийн оноонд Шүүхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр нөлөө зарим талаар туссан гэж үзэж болно.
- Бүх индексүүдийн нэгэн адил энэхүү индексийг аливаа хувь хүний үнэт зүйлс, үзэл бодлын учир шалтгааны хамаарлыг тайлбарлахад ашиглахгүй. Энэхүү индексийн үнэлгээг Монгол Улсын шүүхийн цорын ганц бөгөөд бие даасан үнэлгээ гэж үзэхгүй.
- Судалгааны баг индексийн оноог тооцоолох болон жинлэх, оноо өгөх арга зүйг боловсруулах үүрэг гүйцэтгэсэн ч санал асуулгад өгсөн хариултуудад ямар ч нөлөө үзүүлээгүй болно.

1.2 ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ХӨТӨЧ

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Шүүхийн индекс нь шүүхийн үйл ажиллагааг шалгуур үзүүлэлтүүдийн дагуу олон талаас нь бодитоор хэмжиж, үнэлэх хэрэгсэл юм.

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Шүүхийн индекс нь шүүхийн үйл ажиллагааг 6 үндсэн хэмжигдэхүүн, 42 дэд хэмжигдэхүүнд хуваагдсан 108 шалгуур үзүүлэлтээр хэмжсэн.

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

1 ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ

Дэд хэмжигдэхүүн 7
Шалгуур үзүүлэлт 27

2 ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Дэд хэмжигдэхүүн 9
Шалгуур үзүүлэлт 16

3 ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ

Дэд хэмжигдэхүүн 6
Шалгуур үзүүлэлт 19

4 ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ

Дэд хэмжигдэхүүн 7
Шалгуур үзүүлэлт 15

5 ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА

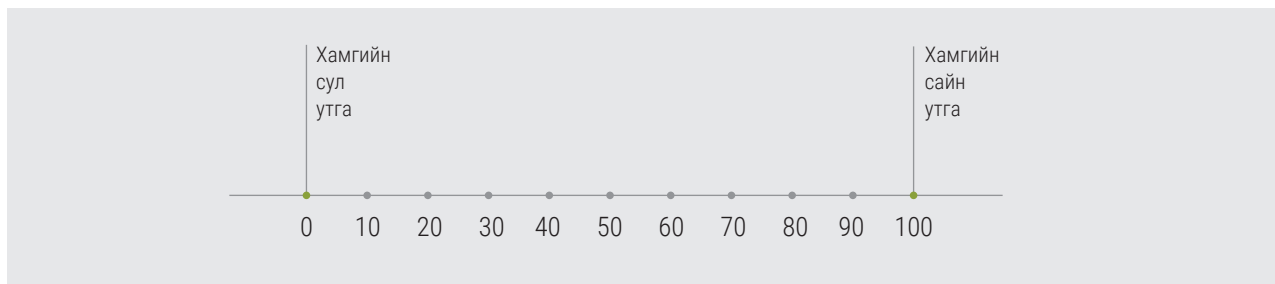
Дэд хэмжигдэхүүн 6
Шалгуур үзүүлэлт 12

6 ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Дэд хэмжигдэхүүн 7
Шалгуур үзүүлэлт 19

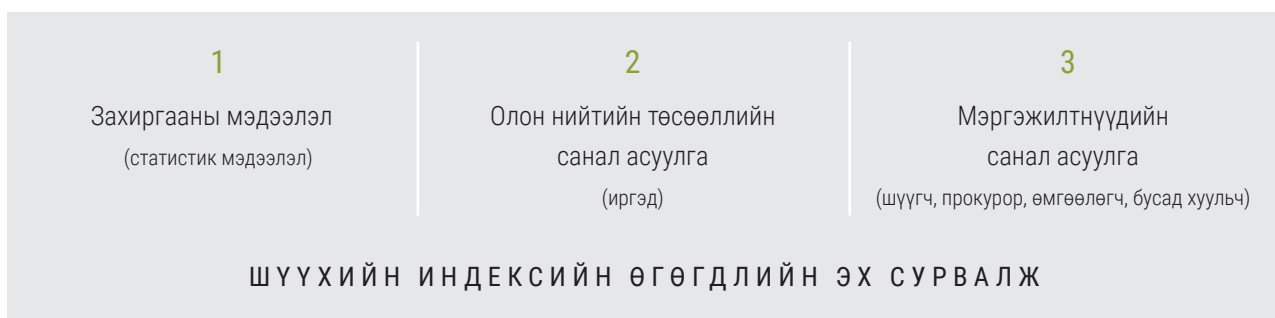
ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ОНОО

Шүүхийн индекс, түүний үндсэн хэмжигдэхүүн, дэд хэмжигдэхүүн, шалгуур үзүүлэлт бүрийг 0-100 оноогоор үнэлсэн. 0 оноо нь хамгийн сул, 100 оноо нь хамгийн сайн утгыг илэрхийлнэ.

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ӨГӨГДЛИЙН ЭХ СУРВАЛЖ

Шүүхийн индекс тооцсон шалгуур үзүүлэлтүүдийг (1) захиргааны мэдээлэл, (2) олон нийтийн төсөөллийн санал асуулга, (3) мэргэжилтнүүд (шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч, бусад хуульч)-ийн санал асуулга гэсэн гурван төрлийн эх сурвалжаас бүрдүүлсэн.

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН НЭЭЛТТЭЙ ӨГӨГДӨЛ

Шүүхийн индексийн тайлан болон нээлттэй өгөгдлийг www.judindex.forum.mn холбоосоор орж авах боломжтой

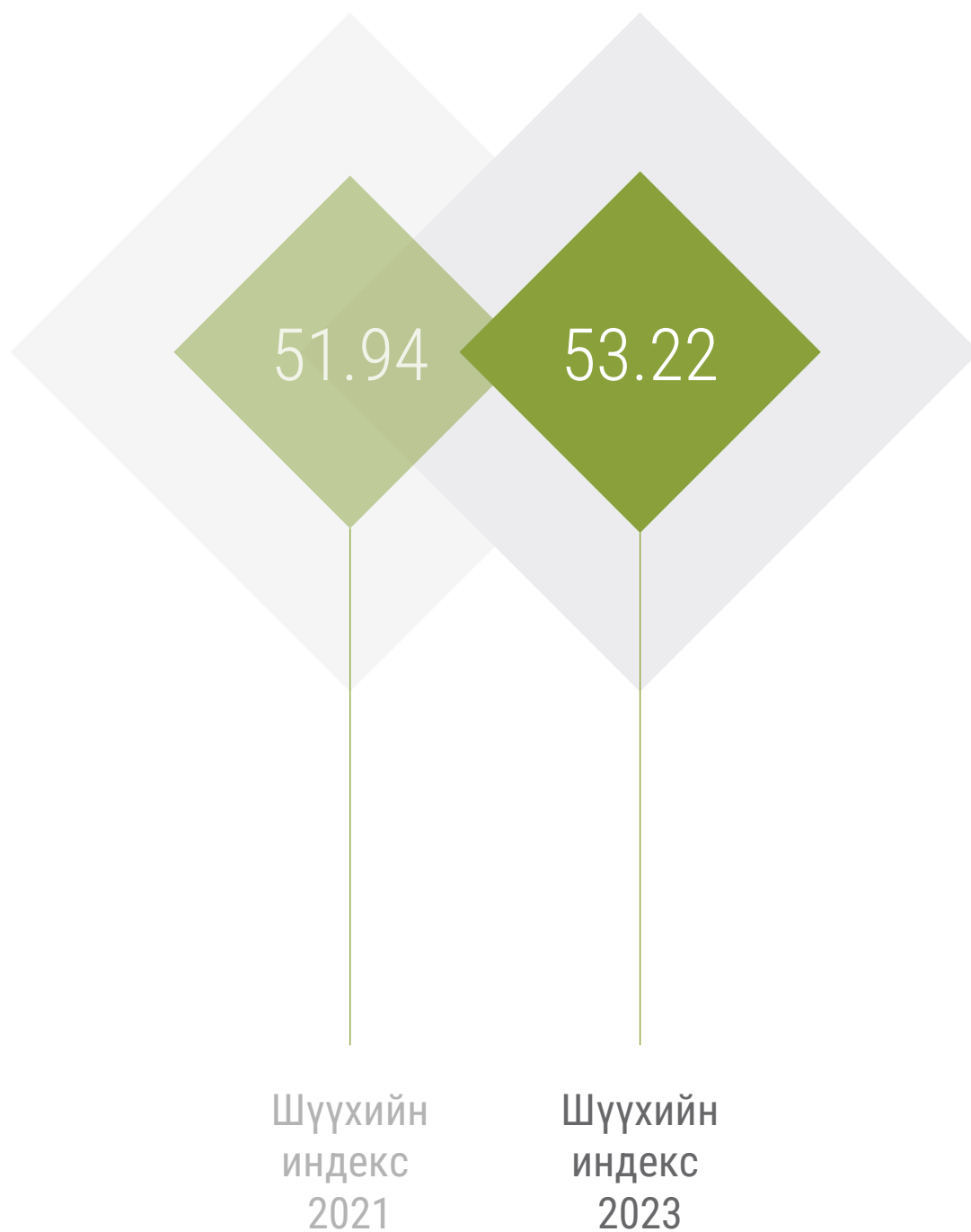
ШҮҮХИЙН ИНДЕКС

Үндсэн хэмжигдэхүүний оноо

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС

Ерөнхий оноо

◆ 100 оноо

◆ Шүүхийн индексийн тухайн оны оноо

2.1 ЗОРИЛГО

2.2 ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

2.3 ӨГӨГДЛИЙН ЭХ СУРВАЛЖ

2.4 ШҮҮХИЙН ИНДЕКС ТООЦОХ АРГА ЗҮЙ

2

- ШҮҮХИЙН
ИНДЕКС
ТООЦОХ
АРГА ЗҮЙ

2.1 ЗОРИЛГО

Шүүхийн индекс нь шүүхийн шинэтгэлийн үйл явцад тогтмол, бодитой үнэлгээ өгөх, ирээдүйн чиг хандлагыг тодорхойлох зорилготой.

Шүүхийн индекс нь (1) шүүхийн үйл ажиллагааны төлөв байдлыг олон талаас бодитойгоор үнэлэх; (2) шалгуур

үзүүлэлтийн оноонд үндэслэн шүүхийн тулгамдсан асуудал, хүндрэл, бэрхшээлийг тодорхойлох; (3) төлөв байдал, тулгамдсан асуудлын үндсэн дээр шүүхийн хүрээнд цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, чиг хандлагыг тодорхойлох чухал хэрэгсэл юм.

2.2 ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Шүүхийн индекс нь үндсэн хэмжигдэхүүн, дэд хэмжигдэхүүн, шалгуур үзүүлэлт гэсэн гурван түвшний бүтэцтэй.

Шүүхийн индексийн хүрээнд 6 үндсэн хэмжигдэхүүн, 42 дэд хэмжигдэхүүнд хуваагдсан 108 шалгуур үзүүлэлтийг тодорхойлсон. Үндсэн хэмжигдэхүүн, дэд

хэмжигдэхүүн, шалгуур үзүүлэлт тус бүрийг 0-ээс 100 оноогоор үнэлсэн бөгөөд 0 нь хамгийн сул, 100 нь хамгийн сайн гэсэн утгатай. Өөрөөр хэлбэл, индекс нь шүүх засаглалын өнөөгийн байдал хамгийн сулаас хамгийн сайн хувилбар хүртэлх зайд хэр хол байгааг хэмжинэ.

Хүснэгт 1. Шүүхийн индексийн үндсэн хэмжигдэхүүн, дэд хэмжигдэхүүн, шалгуур үзүүлэлтийн тоо

№	Үндсэн хэмжигдэхүүн	Дэд хэмжигдэхүүний тоо	Шалгуур үзүүлэлтийн тоо
1.	Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал	7	27
2.	Шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал	9	16
3.	Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл	6	19
4.	Шүүхийн дэд бүтэц, нөөц	7	15
5.	Шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага	6	12
6.	Шүүхийн үр ашигтай үйл ажиллагаа	7	19
	Нийт	42	108

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮН

Индексийн 6 үндсэн хэмжигдэхүүнийг шүүхийн үйл ажиллагааг харьцангуй тодорхой илэрхийлэх боломжтой гэж үзэн дараах байдлаар тодорхойлов: 1) Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал; 2) шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал; 3) шүүхэд итгэх олон нийтийн

итгэл; 4) шүүхийн дэд бүтэц, нөөц; 5) шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага; 6) шүүхийн үр ашигтай үйл ажиллагаа. Үндсэн хэмжигдэхүүн товч бөгөөд тодорхой байх нь дэд хэмжигдэхүүн, шалгуур үзүүлэлтийг нарийвчлахад дөхөмтэй юм.

1. ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ

Шүүх бие даасан байх, шүүгч хараат бусаар, хөндлөнгийн аливаа зүй бус нөлөөллөөс ангид ажиллах, шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлын баталгаа.

2. ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Шүүхийн шийдвэр, үйл ажиллагаа олон нийтэд хүртээмжтэй байх, мэдээлэл авах боломж бүрдсэн байдал.

3. ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ

Шүүх эрх мэдэл болон шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд итгэх олон нийтийн итгэл, шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны сэтгэл ханамжийн түвшин.

4. ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ

Хүн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол, хууль ёсны итгэлийг хамгаалахад буюу шүүхийн үйлчилгээг хэвийн, хүртээмжтэй явуулахад шаардлагатай хүний, санхүүгийн, материаллаг нөөцийн түвшин.

5. ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА

Шүүгч хувийн ашиг сонирхлоос ангид байж, өндөр ёс зүйг чандлан сахих, шүүх бүрэн эрхээ хариуцлагатайгаар хэрэгжүүлэх, хариуцлага хүлээх чадвар.

6. ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Шүүх хэргийг хугацаа алдалгүйгээр шийдвэрлэх чадвар, шүүхийн шийдвэрийн биелэлтийн түвшин.

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ҮНДСЭН БА ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮН

ИНДЕКС

4

ШҮҮХИЙН ДЭД
БҮТЭЦ, НӨӨЦ

4.7 Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо

4.6

Шүүхийн мэдээллийн технологи

4.5

Шүүхийн барилга байгууламж

4.4

Шүүхийн захиргааны ажилтан

4.3

Шүүгчийн Цалин хөлс

4.2

Шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, дээшлүүлэх боломж

4.1

Шүүгчтэй холбоотой гомдлын мэдээлэл

5.6

Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт

5.5

Шүүгчийн ёс зүй

5.4

Сахилгын шийтгэл

5.3

Шүүгчийн харууцлагын тогтолцоо

5.2

Шүүгчийн ажлын гүйцэтгэл

5.1

Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт

5

ШҮҮГЧИЙН ЁС
ЗҮЙ БА
ХАРИУЦДАГА

6

ШҮҮХИЙН ҮР
АШИГТАЙ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГАА

6.1

Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо

6.2

Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь

6.3

Шүүгчийн ажлын ачаалал

6.4

Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал

6.5

Шүүхийн үр ашгийн тухай төсөөлөл

6.6

Шүүхийн захиргааны үйлчилгээ

6.7

Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт

ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ТАЙЛБАР

1. ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ

Дэд хэмжигдэхүүн	Тайлбар
1.1. Хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байх	Хүн бүр шүүхэд гомдол, нэхэмжлэл гаргах, хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх эрхтэй. Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, үндэс угсаа, байр суурь, улс төрийн үзэл баримтлал, нөлөөлөл, шашин шүтлэг, арьсны өнгө, бэлгийн чиг баримжаа, хүйсийн илэрхийлэл, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.
1.2. Хууль тогтоох эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	Үндсэн хуулийн цэц нь хууль, Улсын Их Хурлаас баталсан бусад шийдвэр Үндсэн хууль зөрчсөн эсэхийг тогтоох бүрэн эрхтэй бөгөөд бодит байдал дээр энэхүү эрх мэдлээ үр дүнтэй хэрэгжүүлдэг.
1.3. Гүйцэтгэх эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	Шүүх захиргааны байгууллагын захирамжилсан шийдвэр, үйл ажиллагаанд үр дүнтэй хяналт тавьдаг бөгөөд бодит байдал дээр энэхүү эрх мэдлээ үр нөлөөтэй хэрэгжүүлдэг.
1.4. Шүүхийн бие даасан байдал	Шүүхийн бие даасан байдлыг улс төрийн түвшинд хүлээн зөвшөөрдөг, шүүхийн төсөв хангалттай, хүрэлцээтэй, гүйцэтгэх эрх мэдэл шүүхийн шийдвэрийг хүндэтгэн биелүүлдэг.
1.5. Шүүгчийн хараат бус байдал	Шүүгч аливаа улс төрийн болон хувийн ашиг сонирхлоос ангид байж, эрх мэдлээ хэтрүүлэн ашигладаггүй, хуулийн дагуу хараат бусаар хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэдэг. Шүүгчийн хараат бус байдлыг хуулиар баталгаажуулж, бодит байдал дээр хэрэгжүүлдэг.
1.6. Шүүхийн ерөнхий зөвлөл	Шүүхийн ерөнхий зөвлөл нь Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, улс төрч болон бусад аливаа этгээдээс хараат бусаар ажиллаж, шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах, шүүгчдийн эрх, ашгийг хамгаалах талаар идэвхтэй ажилладаг.
1.7. Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдал	Шүүхийн байр хамгаалалтад байж, шаардлагатай үед шүүгч, түүний гэр бүлийн гишүүдийн аюулгүй байдлыг хангадаг, шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлыг хангах үр дүнтэй тогтолцоо, эрх зүйн орчин, нөөц бололцоо бүрдсэн.

2. ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Дэд хэмжигдэхүүн	Тайлбар
2.1. Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт нээлттэй, ил тод явагддаг. Шүүгчийн сонгон шалгаруулах процесс, нэр дэвших явцын тухай мэдээлэл олон нийтэд нээлттэй байршдаг, шүүгч сонгон шалгаруулах бүрэн эрх бүхий байгууллагын эцсийн үнэлгээ, үнэлгээний задаргаа, тайлбар нээлттэй, ил тод байдаг.
2.2. Хууль тогтоомж	Шүүх эрх мэдлийн хүрээнд мөрдөж буй хууль тогтоомж нээлттэй, ил тод, хүн бүрт хүртээмжтэй байдаг. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд, тухайлбал, бүрэн буюу сул хараатай иргэнд зориулан сонсох, эсхүл бусад боломжит хувилбараар байршуулсан байдаг.
2.3. Шүүхийн тайлан, статистик	Шүүхийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэл нээлттэй, ил тод, ойлгомжтой, олж уншихад хялбар байдаг.
2.4. Шүүх хуралдаан	Нээлттэй шүүх хуралдаанд аливаа хүнд суртал, олон шат дамжлагаар дамжилгүй оролцох, үзэх боломжтой байдаг.
2.5. Шүүхийн шийдвэр	Төрийн болон албаны, хувь хүний нууцад хамаарах, түүнчлэн хэргийн оролцогчийн хүсэлтээр шүүхийн шийдвэрийн цахим санд оруулаагүйгээс бусад шүүхийн шийдвэр олон нийтэд нээлттэй, ил тод байдаг. Мөн шүүхийн шийдвэрийн олон нийтэд зориулсан хураангуй ойлгомжтой, хүртээмжтэй байдаг.
2.6. Хэргийн материалтай танилцах	Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгч хэргийн материалтай цаг тухайд нь бүрэн, хугацаанд баригдалгүй танилцах боломжтой байдаг.
2.7. Хэрэг, нэхэмжлэлийн хуваарилалт	Шүүх дэх хэрэг, нэхэмжлэлийн хуваарилалт нээлттэй, ил тод бөгөөд энэ талаар мэдээлэл авах боломжтой байдаг.
2.8. Шүүхийн төсвийн ил тод байдал	Шүүхийн төсвийн зарцуулалтын тайлан, түүний задаргаа нээлттэй, ил тод байдаг.
2.9. Хэвлэл мэдээллийн сурвалжилга	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааныг бодитойгоор сонгож танилцуулдаг.

3. ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ

Дэд хэмжигдэхүүн	Тайлбар
3.1. Шүүхийн тогтолцоо	Шүүгч хэрэг, маргааныг хууль дээдлэх зарчмыг баримтлан хууль ёсны, үндэслэлтэй шийдвэрлэдэг ба хэрэг, маргааныг өөрийн хүссэн шүүгчээр шийдвэрлүүлэх боломжгүй байдаг.
3.2. Шүүгчийн шударга байдал	Шүүгч хуулийг зөв тайлбарлан хэрэглэж, хэргийн оролцогчдын аль ч талд хүлээн зөвшөөрөгдөхөөр үндэслэлтэй шийдвэр гаргадаг.
3.3. Шүүгчийн зан суртахуун	Шүүгч хэргийн оролцогчдын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэдэг, шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны бүхий л шатанд оролцогчидтой зохих ёсоор, хүндэтгэлтэй харилцдаг.
3.4. Шүүгчийн мэдлэг, ур чадварын талаарх төсөөлөл	Шүүгч хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхэд хангалттай хэмжээний онолын болон практик мэдлэг, ур чадвартай гэдэгт итгэлтэй байдаг.
3.5. Шүүхийн процессын сэтгэл ханамж	Шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шүүхийн үйлчилгээ ойлгомжтой, хүртээмжтэй, найрсаг байдаг тул шүүхийн шийдвэр хэний талд гарахаас үл хамаарч сэтгэл ханамжтай үлддэг.
3.6. Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл	Шүүгч шүүхийн шийдвэрээ хоёрдмол утгагүй, ойлгомжтой, үндэслэл бүхий, хэл зүй, найруулга зүйн хувьд өндөр түвшинд бичдэг.

4. ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ

Дэд хэмжигдэхүүн	Тайлбар
4.1. Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	Шүүгчийг гагцхүү мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн өндөр босготой, шударга сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр томилдог.
4.2. Шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, дээшлүүлэх боломж	Шүүгч онолын болон практик мэдлэгээ зохих ёсоор ашигладаг, хэрэг, маргааныг хууль ёсны, үндэслэлтэй шийдвэрлэх ур чадвартай, түүнийгээ дээшлүүлэх боломжоор хангагдсан байдаг.
4.3. Шүүгчийн цалин хөлс	Шүүгчийн цалин хөлс нь үндсэн ажлаа эргэлзээгүй, бүрэн дүүрэн гүйцэтгэхэд хангалттай бөгөөд аливаа хэрэгцээнд нь хүрэлцээтэй, бусад орлогын эх үүсвэрийг ашиглах шаардлагагүй байдаг.
4.4. Шүүхийн захиргааны ажилтан	Шүүхийн захиргааны туслах ажилтнууд харилцааны болон гүйцэтгэлийн өндөр ур чадвартай бөгөөд шүүгч ажил үүргээ хэвийн явуулахад шаардлагатай хүний нөөцийн орон тоотой байдаг.
4.5. Шүүхийн барилга байгууламж	Шүүх үйл ажиллагаагаа тасралтгүй, хэвийн явуулахад зориулсан барилга байгууламжтай ба шүүх хурлын танхим багтаамж сайтай, зөвлөлдөх тасалгаа, бусад шаардлагатай өрөө хүрэлцээтэй байдаг.
4.6. Шүүхийн мэдээллийн технологи	Шүүхийн үйл ажиллагаанд ашиглах мэдээллийн технологийн програм хангамж нь лицензтэй, хүчин чадал өндөртэй, аливаа халдлагаас хамгаалах чадвартай бөгөөд мэдээллийн технологийн бусад хэрэгсэл тоо хэмжээний хувьд хангалттай, хүртээмжтэй байдаг.
4.7. Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо	Гэнэтийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийг даван туулах эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоотой бөгөөд цаг үеийн нөхцөл байдалд хурдан дасан зохицох, үйл ажиллагаагаа уялдуулах чадавхтай.

5. ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА

Дэд хэмжигдэхүүн	Тайлбар
5.1. Шүүгчийн ажлын гүйцэтгэл	Шүүгч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны бүхий л шатанд хуульд заасан хугацааг нягт баримталдаг бөгөөд хэргийн оролцогчдоос гаргасан аливаа хүсэлт, гомдлыг хугацаанд нь, зохих ёсоор шийдвэрлэдэг. Аливаа асуудлаар хүсэлт, гомдлыг хангаагүй шийдвэр гаргасан бол үндэслэлээ тодорхой дурддаг, тайлбарладаг.
5.2. Шүүгчийн хариуцлагын тогтолцоо	Шүүхийн Ёс зүйн хороо хуульд заасан чиг үүргээ зохих ёсоор хэрэгжүүлж, сахилгын зөрчилд холбогдсон шүүгчийн хэргийг хууль ёсны, үндэслэлтэй, хараат бусаар шийдвэрлэж чаддаг.
5.3. Шүүгчийн сахилгын зөрчлийн процесс	Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа хуульд заасан журмын дагуу, хараат бус явагддаг, сахилгын хэрэгт холбогдох этгээдийн оролцоог хангаж чаддаг.
5.4. Сахилгын шийтгэл	Шүүхийн сахилгын хороо шүүгчид холбогдох сахилгын хэргийг хянан шийдвэрлээд үндэслэлтэй, тухайн хэрэгт тохирсон шийдвэр гаргаж чаддаг.
5.5. Шүүгчийн ёс зүй	Шүүгч шүүгчийн мэргэжлийн ёс зүйг чанд баримталж, шүүх эрх мэдэлд төдийгүй олон нийтэд үлгэр дуурайл болж чаддаг.
5.6. Шүүгчтэй холбоотой гомдлын мэдээлэл	Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээлэл нийтэд нээлттэй, ил тод байдаг.

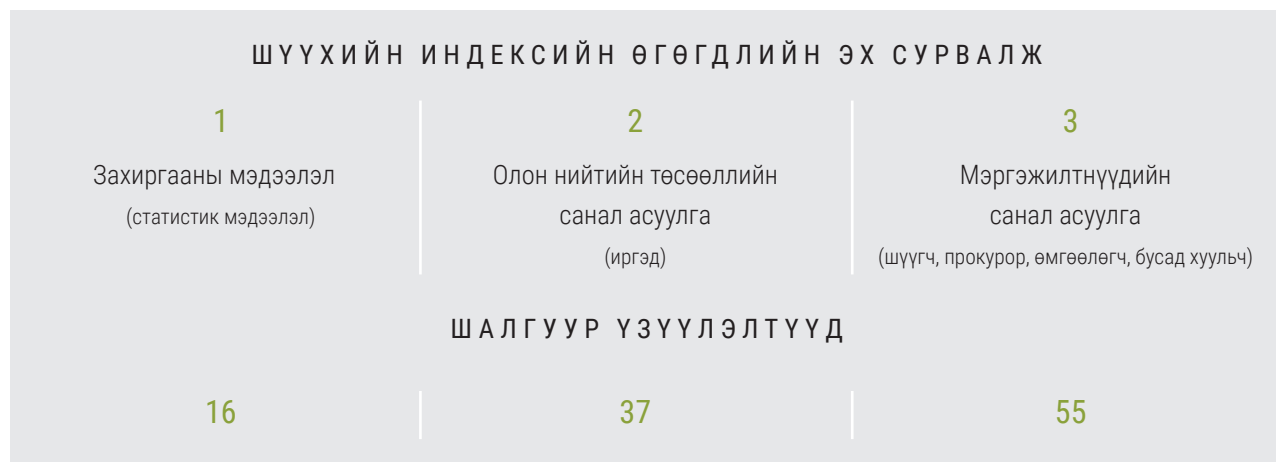
6. ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Дэд хэмжигдэхүүн	Тайлбар
6.1. Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо	Хуанлийн жилд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо буюу хэргийн үлдэгдэл бага байдаг.
6.2. Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь	Хуанлийн жилд шүүх шинээр үүсгэсэн буюу хүлээн авсан хэргийг ихэнхийг нь шийдвэрлэж дуусгадаг.
6.3. Шүүгчийн ажлын ачаалал	Шүүгчийн ажлын ачаалал тэнцвэртэй бөгөөд түүний нөөц бололцоо, бодит боломжид тохирсон тоогоор хэрэг, маргаан хуваарилагддаг.
6.4. Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал	Шүүхийн шийдвэр тогтвортой ба анхан шатны шүүхийн шийдвэр, давж заалдах шатны шүүхийн магадлалыг хяналтын шатны шүүхийн тогтоолоор ихэнхдээ хэвээр үлдээж шийдвэрлэдэг.
6.5. Шүүхийн үр ашгийн тухай төсөөлөл	Шүүх хуулиар олгосон эрх мэдлээ зохих ёсоор хэрэгжүүлдэг, шүүх эрх мэдлийн үйл ажиллагаа үр нөлөөтэй байдаг.
6.6. Шүүхийн захиргааны үйлчилгээ	Шүүхийн захиргааны үйлчилгээ шүүхээр үйлчлүүлж буй олон нийтэд ээлтэй, хүртээмжтэй, ойлгомжтой байдаг бөгөөд шүүхээр үйлчлүүлсэндээ сэтгэл ханамжтай үлддэг.
6.7. Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт	Шүүхийн шийдвэрийг холбогдох этгээд сайн дураараа дагаж биелүүлдэг бөгөөд шүүхийн шийдвэрийн биелэлт өндөр байдаг.

2.3 ӨГӨГДЛИЙН ЭХ СУРВАЛЖ

Шүүхийн индексэд тодорхойлсон 6 үндсэн хэмжигдэхүүн, 42 дэд хэмжигдэхүүн, нийт 108 шалгуур үзүүлэлтийг өгөгдлийн гурван эх сурвалж (захиргааны

мэдээлэл, олон нийтийн төсөөллийн санал асуулга, мэргэжилтнүүд (шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч, бусад хуульч)-ийн санал асуулга)-ийг ашиглан боловсруулсан.

ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГА

Олон нийтийн санал асуулгыг зөвлөх үйлчилгээний “Эм Эм Си Жи” ХХК-иар гүйцэтгүүлсэн. Уг судалгаанд Улаанбаатар хот болон 21 аймаг, 330 сумын төлөөлөл болсон 18-аас дээш насны 2007 иргэнийг хамруулан 2023 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдрөөс 12 дугаар

сарын 30-ны өдрийн хугацаанд утсаар-CATI аргаар хийж гүйцэтгэсэн. Шүүхийн индексийн 108 шалгуур үзүүлэлтээс 37-г нь олон нийтийн төсөөллийн санал асуулгаар үнэлэв.

$$n = \frac{Z^2 p(1-p)}{e^2} \quad n = \frac{(1.96)^2 (0.63)(1-0.63)}{0.021^2}$$

$$n = 2010 \approx 2007$$

Энд: n – түүврийн хэмжээ, Z – хүсэж буй итгэх түвшин дэх Z утга, p – тухайн үзэгдлийн илрэх магадлал, e – хүлээн зөвшөөрөгдөх алдааны түвшин

Үндэсний Статистикийн Хорооны мэдээллээс үзвэл 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар Монгол Улсад 3,368,632 хүн ам оршин сууж байсны 2,128,404 буюу 63.2% нь 18-аас дээш насныхан байна. Уг статистик тоог үндэслэж, доорх томъёоллоор 95 хувийн итгэх

завсарт, 2.1 хувийн алдааны түвшинд судалгааны түүврийн хэмжээг тооцов.

Түүнчлэн хот болон орон нутгийн хэмжээнд үр дүн ялгаатай гарах боломжтой тул олон нийтийн санал асуулгын түүврийг тодорхойлохдоо Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн дагуу нэгж тус бүрийн төлөөллийг хамруулсан.

МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГА

“Оюуны-Инноваци” ТББ-аас 2024 оны 01, 02 дугаар сард мэргэжилтнүүд буюу шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч, хуульчдаас судалгаа авах ажлыг зохион байгуулсан. Судалгаанд 135 шүүгч, 157 прокурор, 99 өмгөөлөгч, 27 хуульч, нийт 418 мэргэжилтэн оролцсон нь нийт тоогоороо өмнөх судалгааны хамралтаас давсан байна. Шүүхийн индекс 2021 судалгаанд 99 шүүгч,

138 прокурор, 88 өмгөөлөгч, 62 хуульч, нийт 387 мэргэжилтэн оролцсонтой харьцуулахад судалгаанд хамрагдсан шүүгч, прокурорын оролцоо нэмэгдсэн бол өмгөөлөгч, хуульчдын оролцоо буурчээ. Шүүхийн индексийн 108 шалгуур үзүүлэлтээс 55-ыг нь мэргэжилтнүүдийн санал асуулгаар үнэлэв.

ЗАХИРГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

“Оюуны-Инноваци” ТББ нь 2021-2023 онд гарсан Монгол Улсын шүүхийн тайлан, Шүүхийн сахилгын хорооны үйл ажиллагааны тайлан, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын иргэн, захиргаа, эрүүгийн хэргийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн статистик

мэдээлэл, бусад холбогдох судалгааны эх сурвалжаас захиргааны мэдээллийг цуглуулсан. Шүүхийн индексийн 108 шалгуур үзүүлэлтээс 16 шалгуур үзүүлэлтийг захиргааны мэдээллээр үнэлэв.

2.4 ШҮҮХИЙН ИНДЕКС ТООЦОХ АРГА ЗҮЙ

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС ТООЦОХ ҮНДСЭН АЛХАМ

1. Өгөгдөл цуглуулах

Индекс тооцоход шаардлагатай өгөгдлийг захиргааны мэдээлэл, олон нийтийн төсөөллийн санал асуулга, мэргэжилтнүүдийн санал асуулга гэсэн гурван төрлийн эх сурвалжаар цуглуулна. Санал асуулгын асуулт бүрийн хариултыг урьдчилж тоон утгаар кодлосон байна. Бүх асуултын хариултыг бага утгаас (шүүхийн үйл ажиллагаа сул) их утга (шүүхийн үйл ажиллагаа сайн) хүртэл эрэмбэлэн нормализаци хийх шатанд бэлтгэнэ. Асуултын агуулгаас хамаарч зарим асуултын хариултыг урвуу эрэмбэлнэ.

2. Өгөгдлийг цэвэрлэх, нормализаци хийх

Дутуу бөглөсөн, асуултад нэгээс илүү хариулт өгсөн, эсвэл “мэдэхгүй” гэж хариулт өгсөн асуулгыг хүчингүйд тооцон индекс боловсруулалтанд хамруулахгүй.

Өгөгдлийн санг үр ашигтайгаар зохион байгуулах, хэмжигдэхүүн хоорондын утгыг нэгдсэн байдлаар харьцуулах боломжийг бий болгох зорилгоор хариулт бүрийг 0-ээс 1 хүртэлх утгын хооронд нормализаци (min-max normalization) хийнэ. Томъёо:

$$z_i = \frac{x_i - \min(x)}{\max(x) - \min(x)}$$

z_i – Нормалчилсан x_i утга

x_i – Асуумжийн хариулт

$\max(x)$ – x дахь хамгийн их утга

$\min(x)$ – x дахь хамгийн бага утга

3. Шалгуур үзүүлэлтийн оноо тооцох

Өгөгдлийг нормализаци хийсний дараа шалгуур үзүүлэлт бүрийн дундаж утгыг тооцно. Шалгуур үзүүлэлтийн дундаж утгыг 0-100 хүртэлх индексийн оноонд хөрвүүлнэ. Дэд хэмжигдэхүүн доторх шалгуур үзүүлэлтийн эзлэх жинг тэнцүү тооцсон.

4. Дэд хэмжигдэхүүний оноо тооцох

Дэд хэмжигдэхүүний оноог тооцохдоо шалгуур үзүүлэлт бүрийн холбогдох жинг харгалзан дундаж оноог тооцно. Дэд хэмжигдэхүүний үндсэн хэмжигдэхүүн дотор эзлэх жинг тэнцүү хувиар тооцсон.

5. Үндсэн хэмжигдэхүүний оноо тооцох

Үндсэн хэмжигдэхүүний оноог тооцохдоо дэд хэмжигдэхүүн бүрийн холбогдох жинг харгалзан дундаж оноог тооцсон. Үндсэн хэмжигдэхүүний индексэд эзлэх жинг тэнцүү хувиар тооцсон.

6. Индексийн ерөнхий оноо тооцох

Үндсэн хэмжигдэхүүн бүрийн холбогдох жинг харгалзан дундаж оноог тооцсоноор индексийн ерөнхий оноог гарган авна. Шүүхийн индекс нь 0-100 оноогоор хэмжигдэнэ. 0 оноо нь хамгийн сул утгыг, 100 оноо нь хамгийн сайн утгыг илэрхийлнэ.

ЗАХИРГААНЫ МЭДЭЭЛЛЭЭР ҮНЭЛЭГДЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ОНОО ӨГСӨН АРГАЧЛАЛ

Шүүхийн индексийн нийт 108 шалгуур үзүүлэлтээс захиргааны мэдээллээр үнэлсэн шалгуур үзүүлэлтийн тоо нь 16 болно.

2.8. Шүүхийн төсвийн ил тод байдал

Нийт шүүгчийн чуулганд танилцуулах ШЕЗ-ийн 2021-2023 оны үйл ажиллагааны тайланг 2023 оны 09 дүгээр сарын 14-нд гаргаж 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр цахим хуудастаа байршуулсан байна. Үүнд шүүхийн төсвийн зарцуулалтын талаарх нарийвчилсан мэдээллийг оруулаагүй байна. ШЕЗ-өөс жил бүр үйл ажиллагааны

бүрэн тайлан гаргадаг байх ба үүнд шүүхийн төсвийн зарцуулалтын мэдээллийг оруулдаг ч тайлан нийтлэх хугацаа тодорхойгүй, тогтмол гаргадаггүй зэргээс шалтгаалан энэ дэд хэмжигдэхүүнийг 50 оноогоор үнэлэв.

Хүснэгт 2. “2.8.1 Шүүхийн төсвийн зарцуулалтын тайланг тогтмол гаргаж, олон нийтэд мэдээлдэг.” шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээ

Тайлбар	Индексийн оноо (0-100)
Тайланг тогтмол гаргаж, нийтэд мэдээлдэг /улирал бүр/	100
Тайланг гаргаж, нийтэд мэдээлдэг /жилд 2-оос доошгүй удаа/	75
Тайланг заримдаа гаргаж, нийтэд мэдээлдэг /жилд 1 удаа/	50
Тайланг гаргаж, олон нийтэд мэдээлсэн боловч бүрэн бус, эсхүл хангалттай нарийвчлан гаргаагүй	25
Тайлан гаргадаггүй эсвэл олон нийтэд мэдээлдэггүй	0

5.6. Шүүгчтэй холбоотой гомдлын мэдээлэл

Энэ дэд хэмжигдэхүүний хүрээнд шүүгчийн эсрэг гаргасан өргөдөл, мэдээллийг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд нээлттэй мэдээлж буй эсэхийг хянаж үзсэн. Тодруубал, шүүгчийн сахилгын зөрчлийн талаар гаргасан өргөдөл, мэдээллийн бүртгэл, хуваарилалт, Шүүхийн сахилгын хорооны

хуралдааны тов, хуралдааны тойм, Шүүхийн сахилгын хорооны шийдвэр, Шүүхийн сахилгын хорооны үйл ажиллагааны буюу хэргийн тайлан, статистик мэдээллийг нийтэд нээлттэй мэдээлж байсан эсэхийг дараах хэмжүүрээр үнэллээ.

Хүснэгт 3. “5.6.1 Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг.” шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээний хэмжүүр

Тайлбар	Индексийн оноо (0-100)
Мэдээллийг бүрэн, ил тод тогтмол нийтэд мэдээлдэг	100
Мэдээллийг бүрэн, ил тодоор нийтэд мэдээлдэг	75
Мэдээллийг бүрэн бус байдлаар нийтэд мэдээлдэг	50
Мэдээллийг нийтэд маш ховор мэдээлсэн, эсвэл олж авахад төвөгтэй	25
Мэдээллийг нийтэд ил тод зарлаагүй	0

2023 онд Шүүхийн сахилгын хороонд хүн, хуулийн этгээд, албан тушаалтнаас шүүгчийн сахилгын зөрчлийн талаар нийт 320 өргөдөл, мэдээлэл гаргасан⁴ байх бөгөөд хорооны цахим хуудас /www.judiscom.mn/-т 306 өргөдөл, мэдээллийн бүртгэл, хуваарилалтын мэдээллийг оруулсан байна.⁵

2023 онд Шүүхийн сахилгын хороо хуралдааны тов, тоймыг хорооны цахим хуудаст тогтмол байршуулж байна.

Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 116.4-т “Сахилгын хорооны магадлал, хяналтын тогтоол, Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны сахилгын хэргийн хуралдааны тогтоолыг хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 21 хоногийн дотор цахим хуудаст байршуулна” гэж заасан. Шүүхийн сахилгын хороо 2023 онд сахилгын хорооны 166 хуралдааныг хийж,

үүнээс 144 магадлал гаргаснаас⁶ 129 магадлалыг хорооны цахим хуудаст байршуулсан. Сахилгын хорооны хуралдааны магадлалыг эс зөвшөөрч, 2 эсэргүүцэл, 13 гомдол гаргасныг Сахилгын хорооны хянан үзэх хуралдаанаар хэлэлцэж, 15 хяналтын тогтоол гаргаснаас⁷ 8 хяналтын тогтоолыг хорооны цахим хуудаст тус тус бүрэн эхээр байршуулсан байна. Мөн онд Шүүхийн сахилгын хорооны хянан үзэх хуралдаанаас гаргасан хяналтын тогтоолыг эс зөвшөөрч, сахилгын хэргийн оролцогчоос 9 гомдол гаргаснаас Улсын Дээд шүүхийн хяналтын шатны сахилгын хэргийн хуралдаанаар 6 гомдлыг хэлэлцэн шийдвэрлэсэн байх бөгөөд 4 хуралдааны тогтоолыг шүүхийн цахим хуудаст бүрэн эхээр нь байршуулжээ.⁸

Шүүхийн сахилгын хорооны 2023 оны үйл ажиллагааны тайланг 2024 оны 04 дүгээр сарын 05-ны өдөр цахим хуудастаа байршуулсан.

Хүснэгт 4. “5.6.1 Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг.” шалгуур үзүүлэлтийн үнэлгээ

Шалгуур үзүүлэлт	Индексийн оноо (0-100)
Өргөдөл, гомдлын бүртгэл, хуваарилалтын мэдээлэл	50
Шүүхийн сахилгын хорооны хуралдааны товын талаарх мэдээлэл	100
Шүүхийн сахилгын хорооны хураалдааны тоймын талаарх мэдээлэл	100
Шүүхийн сахилгы хорооны шийдвэрийг бүрэн эхээр нь үзэж боломж	50
Шүүхийн сахилгын хорооны үйл ажиллагааны тайлан, статистикийг гаргасан байдал	100
5.6.1 Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг.	80

2019 оны Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтөөр Шүүхийн сахилгын хороог зохион байгуулалт, хүний нөөцийн хувьд бие даан байгуулах эрх зүйн үндсийг тогтоож, улмаар 2021 оны 01 дүгээр сарын 15-нд батлагдаж, мөн оны 03 дугаар сарын 01-ээс мөрдөгдөж байгаа Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн дагуу Улсын Их Хурал 2021 оны 11 дүгээр сарын 18-ны өдөр Шүүхийн сахилгын хорооны шүүгч бус гишүүдийг томилсноор тус байгууллага чиг үүргээ хэрэгжүүлж

ажиллах боломжтой болсон. Ийнхүү Шүүхийн сахилгын хороо байгуулагдаж, өөрийн цахим хуудас (www.judiscom.mn)-тай болж, Шүүхийн сахилгын хороонд ирүүлж буй өргөдөл, гомдол, мэдээллийн хуваарилалт, Шүүхийн сахилгын хорооноос гарч буй шийдвэр, Шүүхийн сахилгын хорооны үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээллийг тусад нь нээлттэй байршуулдаг болсон нь энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн оноо өсөхөд нөлөөлсөн байна.

⁴ Шүүхийн сахилгын хороо. 2023 оны үйл ажиллагааны тайлан. 7 дахь тал

⁵ https://judiscom.mn/site/status_page/19

⁶ Шүүхийн сахилгын хороо. 2023 оны үйл ажиллагааны тайлан. 8 дахь тал.

⁷ Мөн тэнд 9 дэх тал.

⁸ <https://www.supremecourt.mn/mn/home?page=court-law&id=189&pr=166&tp=list&h=0>

6.1. Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо

Энэ дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээг 2023 оны 01 дүгээр сарын 01-ээс 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний хооронд эрүү, иргэн, захиргаа, зөрчлийн хэргийн хүрээнд анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийг хамруулан

гаргасан. Ингэхдээ 2020-2022 оны шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо буюу бодит утгыг индексийн оноонд хөрвүүлэхэд ашигласан.

Хүснэгт 5. "6.1 Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо" дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ

Шалгуур үзүүлэлт		Шалгуур үзүүлэлтийн бодит утга (Тухайн онд шийдвэрлэгдээгүй үлдэгдэл хэргийн тоо)				Бодит утгыг индексрүү хөрвүүлсэн (0-100 оноо)		Индексийн оноо (0-100)
Шүүхийн шат	Маргааны төрөл	2020	2021	2022	2023	0 оноо	100 оноо	
Анхан шатны шүүх	Эрүүийн хэрэг	1,139	1,156	1,075	1,191	2,247	0	46.99
	Иргэний хэрэг	7,812	8,947	12,348	14,425	19,405	0	25.66
	Захиргааны хэрэг	775	810	903	907	1,659	0	45.32
	Зөрчлийн хэрэг	37	40	46	114	82	0	0.00
6.1.1 Анхан шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг.								29.49
Давж заалдах шатны шүүх	Эрүүийн хэрэг	169	138	110	153	278	0	44.96
	Иргэний хэрэг	294	183	231	202	472	0	57.20
	Захиргааны хэрэг	91	111	111	86	209	0	58.79
	Зөрчлийн хэрэг	9	19	23	18	34	0	47.06
6.1.2 Давж заалдах шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг.								52.00
Хяналтын шатны шүүх	Эрүүийн хэрэг	84	40	10	6	89	0	93.28
	Иргэний хэрэг	16	119	16	8	101	0	92.05
	Захиргааны хэрэг	36	15	3	15	36	0	58.33
6.1.3 Хяналтын шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг.								81.22
Дундаж оноо								54.24

2021 онтой харьцуулахад анхан шатны шүүхийн хувьд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн үлдэгдэл тоо эрүүгийн хэрэг дээр буурсан байгаа бол иргэн болон захиргааны хэрэг дээр өссөн байна. Давж заалдах шатны шүүхийн хувьд бүх хэрэг дээр шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо 2021 онтой харьцуулахад буурсан эерэг өөрчлөлт гарчээ. Хяналтын шатны шүүхийн тухайд эрүү, иргэний хэрэг дээр шийдвэрлэгдээгүй хэргийн үлдэгдэл тоо нэлээд буурсан эерэг дүн гарсан байна. Энэ нь 2021 оны 03 дугаар сарын 01-ээс Улсын Дээд

шүүх хууль хэрэглээний нэгдмэл байдлыг тогтооход ач холбогдолгүй гомдлыг хяналтын шатны журмаар хэлэлцэхгүй орхих боломжтой болсон хуулийн өөрчлөлт хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотой байж болох юм. Анхан шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй үлдэгдэл хэргийн тоо өссөн боловч давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийн хүрээнд энэ тоо буурсан байгаа нь ерөнхий дүнгээр энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн оноо өсөхөд нөлөөлсөн байна.

6.2. Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь

Энэ дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээг 2023 оны 01 дүгээр сарын 01-ээс 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний хооронд эрүү, иргэн, захиргаа, зөрчлийн хэрэг

хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хүрээнд хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь (Clearance rates)-ийг анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүх тус бүрээр тооцсон.

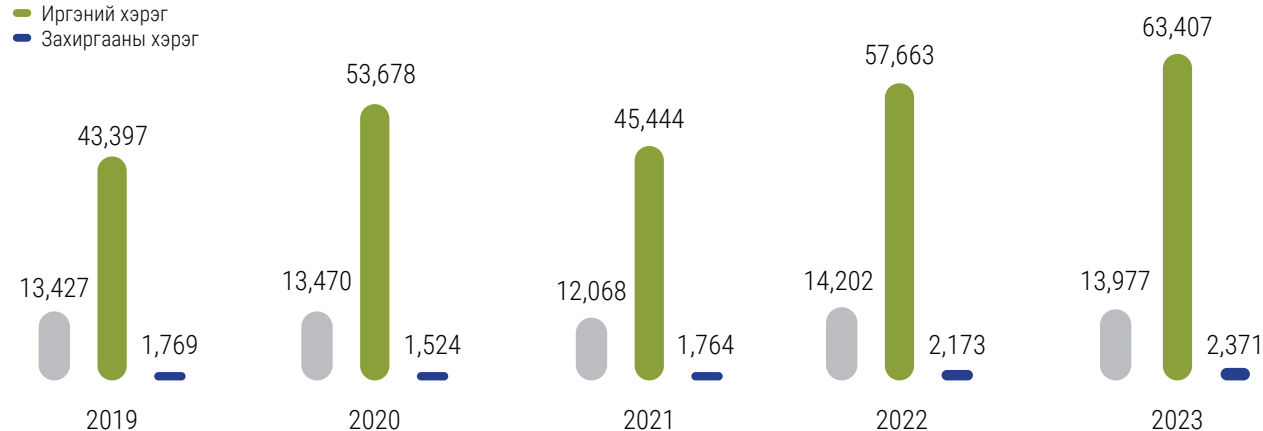
Хүснэгт 6. “6.2 Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь” дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ

Шалгуур үзүүлэлт		Шалгуур үзүүлэлтийн бодит утга			Бодит утгыг индекс рүү хөрвүүлсэн (0-100 оноо)		Индексийн оноо (0-100)
Шүүхийн шат	Маргааны төрөл	2021	2022	2023	0 оноо	100 оноо	
Анхан шатны шүүх	Эрүүгийн хэрэг	99.87	92.93	92.55	0%	110%	84.14
	Иргэний хэрэг	97.56	82.36	81.47	0%	115%	70.84
	Захиргааны хэрэг	98.77	70.53	76.96	0%	130%	59.20
	Зөрчлийн хэрэг	99.99	99.81	99.73	0%	110%	90.67
6.2.1 Анхан шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг.							76.21
Давж заалдах шатны шүүх	Эрүүгийн хэрэг	101.45	95.55	93.70	0%	110%	85.18
	Иргэний хэрэг	104.30	93.56	94.27	0%	110%	85.70
	Захиргааны хэрэг	98.98	93.65	95.29	0%	110%	86.63
	Зөрчлийн хэрэг	98.11	96.75	90.49	0%	110%	82.26
6.2.2 Давж заалдах шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг.							84.94
Хяналтын шатны шүүх	Эрүүгийн хэрэг	105.09	98.85	99.33	0%	110%	90.30
	Иргэний хэрэг	96.27	99.40	99.46	0%	110%	90.42
	Захиргааны хэрэг	104.13	99.44	94.15	0%	110%	88.32
6.2.3 Хяналтын шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг.							89.68
Дундаж оноо							83.61

Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь дэд дэмжигдэхүүний оноо буурсан байгаа нь манай улсад шүүхээр шийдвэрлэгдэж буй хэрэг маргааны тоо, ялангуяа

шүүхээр шийдвэрлэгдсэн иргэн, захиргааны хэргийн тоо өмнөх онуудтай харьцуулахад нэмэгдсэнтэй холбоотой байж болох юм.

- Эрүүгийн хэрэг
- Иргэний хэрэг
- Захиргааны хэрэг

Анхан шатны журмаар шийдвэрлэгдсэн хэргийн тоо

6.3. Шүүгчийн ажлын ачаалал

6.3 Шүүгчийн ажлын ачаалал дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээг гаргахдаа 2022 онд Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Хөдөө аж ахуйн их сургууль, Монгол Улсын их сургуулийн хамтарсан судалгааг баг “Шүүгчийн ажлын ачаалал тооцох, хэргийн коэффициент тодорхойлох, баталгаажуулах судалгаа”-аар тогтоосон анхан шатны

шүүхийн нэг шүүгчийн шийдвэрлэвэл зохих хэргийн хэвийн ачааллын тоо⁹-г үндэслэл болгон 2023 онд нэг шүүгчид ногдсон хэргийн тоог тухайн шатны шүүхээр нийт шийдвэрлэсэн хэргийн тоотой уялдуулж тооцов. Шүүх тус бүрээр гаргасан дэлгэрэнгүй хүснэгттэй Хавсралт 4-өөс танилцана уу.

Хүснэгт 7. “6.3 Шүүгчийн ажлын ачаалал” дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ

Шалгуур үзүүлэлт	Индексийн оноо (Ачаалал хэтэрсэн 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй 100 оноо)
6.3.1 Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг.	68.63
6.3.2 Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг.	13.02
6.3.3 Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг.	42.30

Шүүхийн индекс 2023 судалгааг боловсруулахдаа өмнөх судалгаа буюу Шүүхийн индекс 2021 судалгаанд ашигласан шалгуур үзүүлэлтүүд, тэдгээрийг хэмжих өгөгдлийн хамрах хүрээ, нарийвчлалыг сайжруулах зорилгоор арга зүйн дараах өөрчлөлтүүдийг тусгав. Үүнд:

1. Шүүхийн индекс 2021 судалгааны хүрээнд 6.3 Шүүгчийн ажлын ачаалал дэд хэмжигдэхүүний шалгуур үзүүлэлтүүдийн оноог тооцохдоо 2018 онд хийгдсэн “Шүүгчийн ажлын ачаалал тодорхойлох судалгааны тайлан”¹⁰-д тодорхойлсон анхан шатны

шүүхийн нэг шүүгчид ногдох эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн хэвийн ачааллын тоо (эрүүгийн хэрэг - 75, иргэний хэрэг - 200, захиргааны хэрэг - 42)-г “байвал зохих утга”-аар тодорхойлсон.

Гэвч 2022 онд ШЕЗ, ХААИС, МУИС-ийн хамтарсан судалгааны баг “Шүүгчийн ажлын ачаалал тооцох, хэргийн коэффициент тодорхойлох, баталгаажуулах судалгаа”¹¹-г гүйцэтгэсэн байх бөгөөд энэ судалгаагаар “эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч жилд 91 эрүүгийн хэрэг, иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч жилд 209 иргэний хэрэг, захиргааны хэргийн

⁹ Тус судалгаагаар “эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүгч жилд 91 эрүүгийн хэрэг, иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч жилд 209 иргэний хэрэг, захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч жилд 35 захиргааны хэрэг, эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч жилд 49 эрүүгийн хэрэг, иргэний хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч жилд 126 иргэний хэрэг, захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч жилд 31 захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх нь нэг шүүгчийн нэг жилд авах зохист ачаалал” гэж үзсэн.

¹⁰ Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Хөгжлийн санаачлага, бодлого судлалын төв, Шүүгчийн ажлын ачаалал тодорхойлох судалгааны тайлан (УБ: ШЕЗ, 2018)

¹¹ <https://www.judcouncil.mn/site/research?year=&name=%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%B0%D0%BB&author=>

анхан шатны шүүхийн шүүгч жилд 35 захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх нь нэг шүүгчийн нэг жилд авах зохист ачаалал” гэж үзсэн. Иймд судалгааны багийн зүгээс 2023 оны шүүхийн индексийг тооцохдоо шүүгчийн ажлын ачаалал дэд хэмжигдэхүүний “байвал зохих утга”-ыг тодорхойлохдоо уг судалгааг үндэслэл болгов.

2. 6.3 Шүүгчийн ажлын ачаалал дэд хэмжигдэхүүний шалгуур үзүүлэлтүүдийн оноог тооцоход зайлшгүй харгалзан үзэх ёстой нэг гол хүчин зүйл нь шүүх

тус бүрд шийдвэрлэж байгаа хэргийн тоо харилцан адилгүй байдгаас хамаарч шүүгчийн ажлын ачаалал өөр өөр байдаг явдал юм. Энэ шалтгааны улмаас 2021 онд 6.3 Шүүгчийн ажлын ачаалал дэд хэмжигдэхүүний шалгуур үзүүлэлтүүдийн оноог тооцохдоо шүүгчийн ажлын ачааллын хэвийн тоо болон харъяа аймаг/дүүргийн хүн амын тоог уялдуулж авч үзсэн. Тэгвэл энэ удаагийн оноог тооцохдоо хүн амын тоотой уялдуулж тооцсон аргачлалыг өөрчлөн тухайн шатны шүүхийн нийт шийдвэрлэсэн хэргийн тоотой уялдуулж тооцсон.

6.4 Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал

6.4 Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээг гаргахдаа бодит утгыг шууд индексийн оноонд шилжүүлж тооцдог.

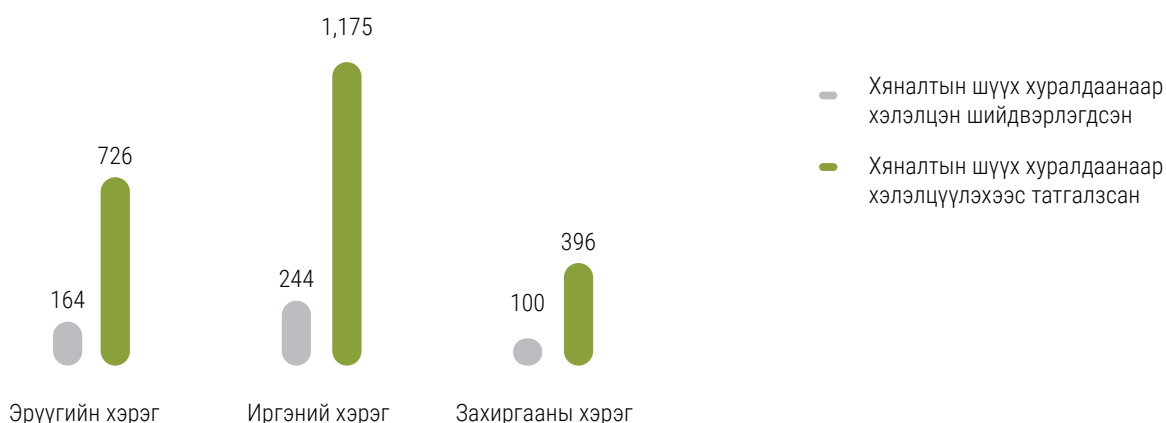
Хүснэгт 8. “6.4 Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал” дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ

Шалгуур үзүүлэлт	Хэргийн төрөл	Индексийн оноо (0-100)
Анхан шатны шүүхийн шийдвэр	Эрүүгийн хэрэг	55.49
	Иргэний хэрэг	40.96
	Захиргааны хэрэг	50.54
6.4.1 Анхан шатны шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт орсон, хүчингүй болсон хувь бага байдаг.		49.00
Давж заалдах шатны шүүхийн магадлал	Эрүүгийн хэрэг	85.73
	Иргэний хэрэг	86.68
	Захиргааны хэрэг	87.50
6.4.2 Давж заалдах шатны шүүхийн магадлалд өөрчлөлт орсон, хүчингүй болсон хувь бага байдаг.		86.64

Давж заалдах шатны шүүхээр хянагдсан анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдлыг авч үзвэл 2021 оны индекстэй харьцуулахад эрүү, захиргааны хэрэг дээр өссөн эерэг өөрчлөлт гарсан байна. Харин давж заалдах шатны шүүхийн магадлалын хэвээр үлдсэн хувь буюу индексийн оноо 2021 онтой

харьцуулахад огцом өссөн байгаа нь 2021 оны 03 дугаар сарын 01-нээс хэрэгжиж эхэлсэн Улсын Дээд шүүхэд хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг эхлээд тухайн танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаар хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэх эсэхийг шийдвэрлэдэг болсонтой холбоотой байна.

Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцэн шийдвэрлэсэн болон хэлэлцүүлэхээс татгалзсан хэргийн тоо

Танхимын нийт шүүгчийн хуралдаанаас гомдлыг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээс татгалзсан тохиолдолд давж заалдах шатны шүүхийн магадлал хэвээр үлдэж байгаа хэрэг бөгөөд тоон

мэдээллээс харахад хяналтын журмаар гаргасан дийлэнх гомдлыг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцэхээс татгалзсан нь энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн оноо ихсэхэд нөлөөлсөн байна.

6.7. Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт

Энэ дэд хэмжигдэхүүний захиргааны мэдээллээр үнэлэгдэх шалгуур үзүүлэлтийн индексийн оноог 2023 онд шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас

гүйцэтгэвэл зохих эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлтийн хувиар тооцож гаргав.

Хүснэгт 9. “6.7 Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт” дэд хэмжигдэхүүний үнэлгээ

Шалгуур үзүүлэлт	Гүйцэтгэвэл зохих	Гүйцэтгэсэн	Индексийн оноо (0-100)
6.7.3 Эрүүгийн хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг.	10,555	6,712	63.59
6.7.4 Иргэний хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг.	33,310	17,120	51.40
6.7.5 Захиргааны хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг.	406	194	47.78
Дундаж оноо			54.26

2021 онтой харьцуулахад эрүүгийн хэрэг дээр гарсан шүүхийн шийдвэрийн биелэлтийн хувь ихэссэн

бол иргэн, захиргааны хэрэг дээр гарсан шүүхийн шийдвэрийн биелэлт буурсан байна.

3.1 ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ

3.2 ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

3.3 ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ

3.4 ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ

3.5 ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА

3.6 ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

3

- ШҮҮХИЙН
ИНДЕКСИЙН
ҮНДСЭН
ХЭМЖИГДЭХҮҮН

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС

Үндсэн хэмжигдэхүүний оноо

ОЛОН НИЙТИЙН
САНАЛ АСУУЛГЫН
ДУНДАЖ

2021 2023

МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН
САНАЛ АСУУЛГЫН
ДУНДАЖ

2021 2023

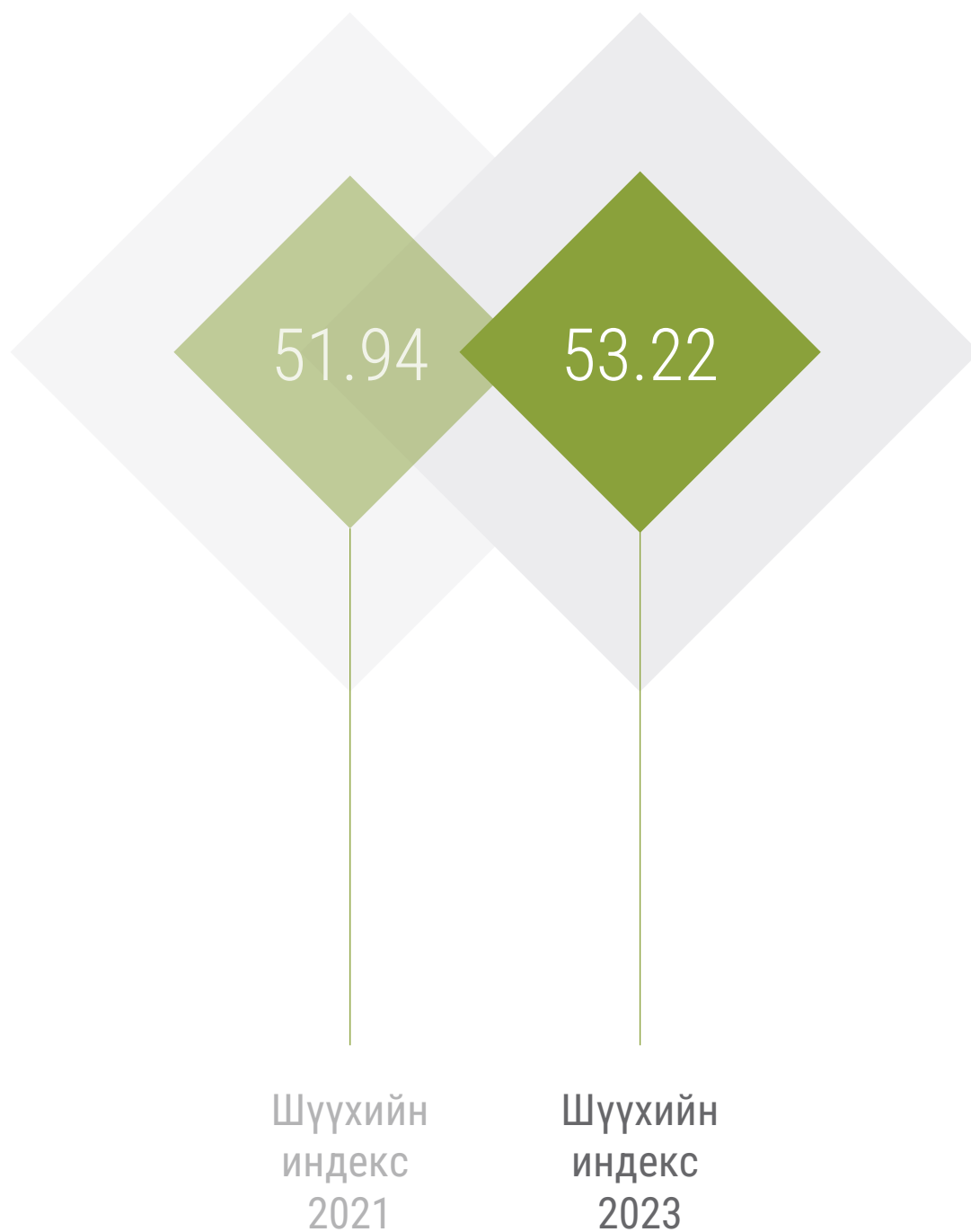
ЗАХИРГААНЫ
МЭДЭЭЛЛИЙН
ДУНДАЖ

2021 2023

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС

Ерөнхий оноо

◆ 100 оноо

◆ Шүүхийн индексийн тухайн оны оноо

1. ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ

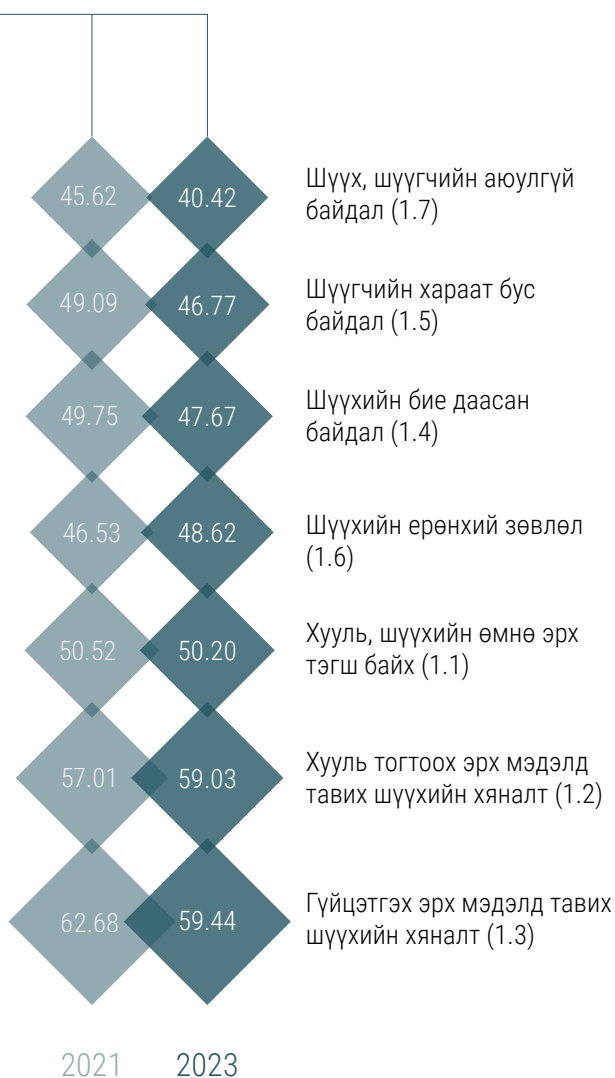
Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал: Шүүх бие даасан байх, шүүгч хараат бусаар, хөндлөнгийн аливаа зүй бус нөлөөллөөс ангид ажиллах, шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлын баталгаа.

Тус хэмжигдэхүүний хүрээнд шүүхээс гүйцэтгэх, хууль тогтоох байгууллагад хяналт тавих хуулийн болон бодит боломжийг төсөөллийн судалгаанд суурилан үнэллээ.

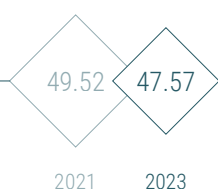
ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

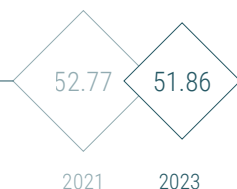
ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

ОНСА дундаж

МСА дундаж

1. ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ: ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

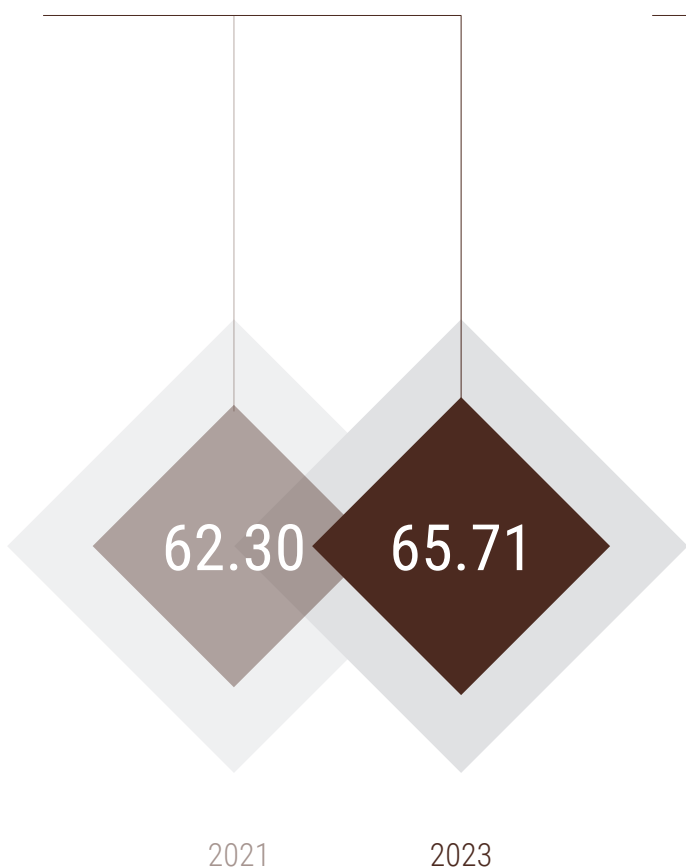
Шалгуур үзүүлэлт		2021	2023	Өөрчлөлт
1	ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ	51.60	50.31	-1.29
1.1	Хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байх	50.52	50.20	-0.32
1.1.1	Хүн бүр Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгосон эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсэн гэж үзвэл шүүхэд гомдол, нэхэмжлэл гаргах, хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх эрхээр хангагдсан байдаг. (ОНСА)	60.62	60.34	-0.28
1.1.2	Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг. (ОНСА)	46.93	45.71	-1.22
1.1.3	Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг. (ОНСА)	48.18	44.19	-3.99
1.1.4	Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг. (МСА)	62.99	67.74	4.75
1.1.5	Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг. (МСА)	33.86	33.00	-0.86
1.2	Хууль тогтоох эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	57.01	59.03	2.02
1.2.1	Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцёе. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой. (ОНСА)	58.06	62.30	4.24
1.2.2	Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцёе. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой. (МСА)	71.29	73.77	2.48
1.2.3	Үндсэн хуулийн цэц төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн нөлөөнд оролгүйгээр шийдвэр гаргадаг. (МСА)	47.99	53.10	5.11
1.2.4	Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын шийдвэрийг хянаж, хууль бус гэж үзэх бүрэн эрхтэй. (МСА)	50.68	46.93	-3.75
1.3	Гүйцэтгэх эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	62.68	59.44	-3.24
1.3.1	Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцёе. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой. (ОНСА)	62.16	62.58	0.42
1.3.2	Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцёе. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой. (МСА)	73.49	73.28	-0.21
1.3.3	Шүүх эрх мэдэл гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагааг хянаж, хууль бус гэж зарлах бүрэн эрхтэй. (МСА)	52.40	42.45	-9.95
1.4	Шүүхийн бие даасан байдал	49.75	47.67	-2.08
1.4.1	Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг. (ОНСА)	55.51	53.96	-1.55

Шалгуур үзүүлэлт	2021	2023	Өөрчлөлт
1.4.2 Шүүхийн бие даасан байдлыг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд үүнийг улс төрийн түвшинд бодитойгоор хүлээн зөвшөөрдөг. (МСА)	49.66	46.75	-2.91
1.4.3 Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг. (МСА)	48.29	50.06	1.77
1.4.4 Шүүхийн төсөв хангалттай, хүрэлцээтэй байдаг. (МСА)	45.53	39.91	-5.62
1.5 Шүүгчийн хараат бус байдал	49.09	46.77	-2.32
1.5.1 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй. (ОНСА)	39.13	30.94	-8.19
1.5.2 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй. (ОНСА)	28.11	25.39	-2.72
1.5.3 Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүй бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг. (ОНСА)	46.94	42.69	-4.25
1.5.4 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй. (МСА)	52.51	38.04	-14.47
1.5.5 Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүй бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг. (МСА)	56.64	61.03	4.39
1.5.6 Шүүгчийн хараат бус байдал, бүрэн эрхийн хугацааг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд практикт хэрэгждэг. (МСА)	56.45	58.12	1.67
1.5.7 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй. (МСА)	63.82	71.15	7.33
1.6 Шүүхийн ерөнхий зөвлөл	46.53	48.62	2.09
1.6.1 Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, улс төрчид болон бусад аливаа этгээдээс хараат бусаар ажилладаг. (МСА)	46.50	48.88	2.38
1.6.2 Шүүхийн ерөнхий зөвлөл шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах, шүүгчдийн эрх, ашгийг хамгаалах чиг үүргээ хангалттай хэрэгжүүлдэг. (МСА)	46.55	48.35	1.80
1.7 Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдал	45.62	40.42	-5.20
1.7.1 Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлыг хангах үр дүнтэй механизм, нөөц бололцоо бүрдсэн. (МСА)	50.54	45.94	-4.60
1.7.2 Шаардлагатай үед шүүгч болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн хувийн аюулгүй байдлыг хангадаг. (МСА)	40.70	34.90	-5.80

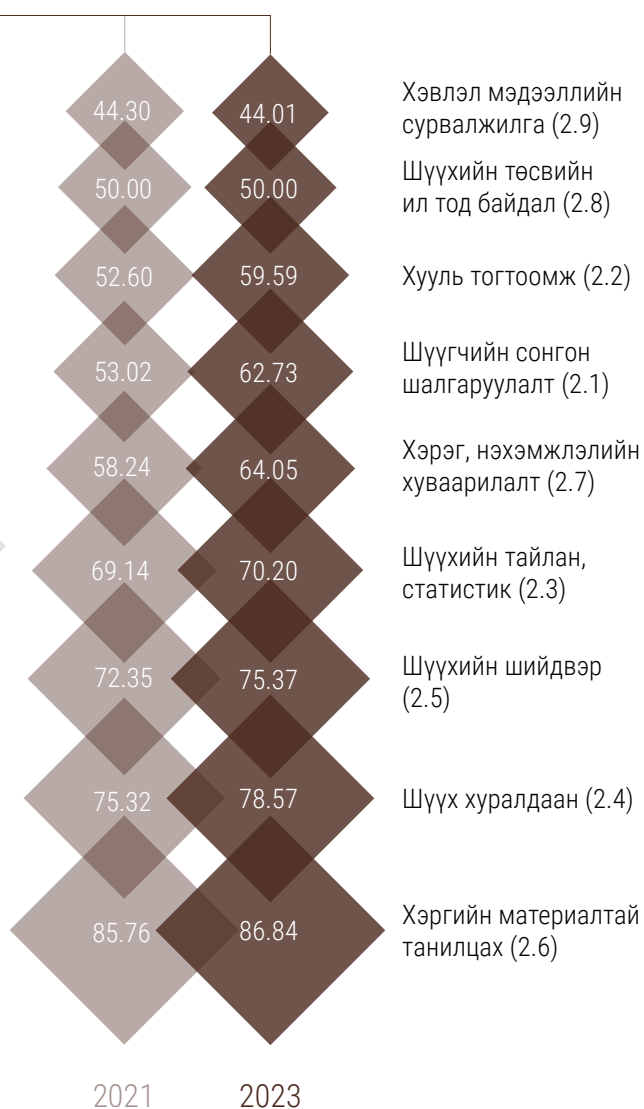
2. ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал: Шүүхийн шийдвэр, үйл ажиллагаа олон нийтэд хүртээмжтэй байх, мэдээлэл авах боломж бүрдсэн эсэхийг хэмжинэ. Шалгуур үзүүлэлтийн оноо нь түлхүү олон нийтийн болон мэргэжилтнүүдийн төсөөллийн судалгаанд тулгуурлан гарлаа.

ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

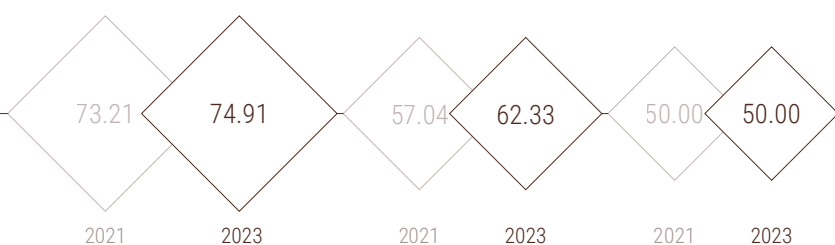
ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

ОНСА дундаж

МСА дундаж

ЗМ дундаж

2. ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ: ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

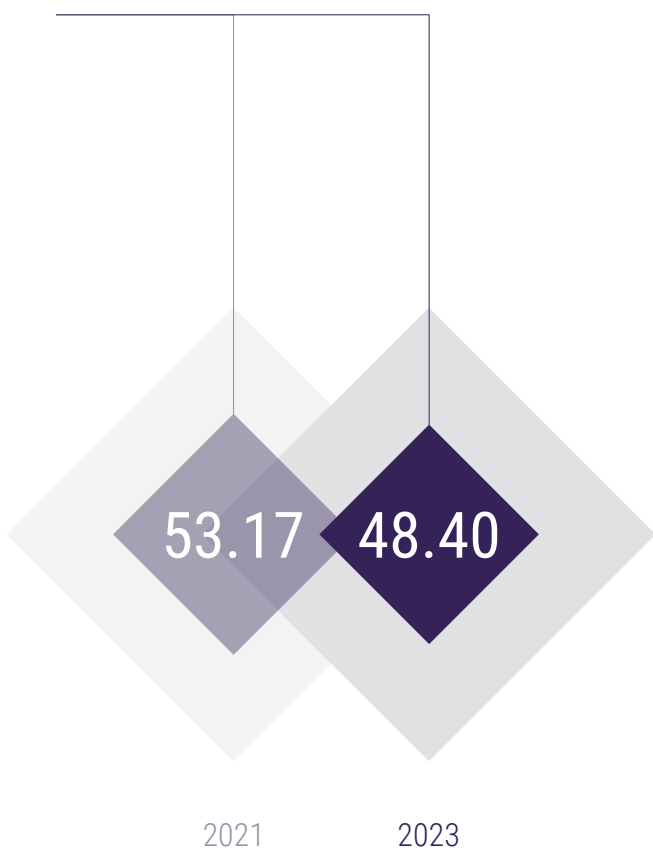
Шалгуур үзүүлэлт		2021	2023	Өөрчлөлт
2	ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ	62.30	65.71	3.41
2.1	Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	53.02	62.73	9.71
2.1.1	Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг. (ОНСА)	75.62	77.72	2.10
2.1.2	Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг. (МСА)	30.42	47.73	17.31
2.2	Хууль тогтоомж	52.60	59.59	6.99
2.2.1	Шүүхтэй холбоотой баталсан дүрэм, журам нээлттэй, ил тод байдаг. (МСА)	52.60	59.59	6.99
2.3	Шүүхийн тайлан, статистик	69.14	70.20	1.06
2.3.1	Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг. (ОНСА)	77.24	80.40	3.16
2.3.2	Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг. (МСА)	61.03	59.99	-1.04
2.4	Шүүх хуралдаан	75.32	78.57	3.25
2.4.1	Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог. (ОНСА)	85.73	90.61	4.88
2.4.2	Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог. (МСА)	64.91	66.52	1.61
2.5	Шүүхийн шийдвэр	72.35	75.37	3.02
2.5.1	Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг. (ОНСА)	80.96	81.91	0.95
2.5.2	Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг. (МСА)	63.74	68.82	5.08
2.6	Хэргийн материалтай танилцах	85.76	86.84	1.08
2.6.1	Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг. (ОНСА)	91.29	91.08	-0.21
2.6.2	Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг. (МСА)	80.22	82.60	2.38
2.7	Хэрэг, нэхэмжлэлийн хуваарилалт	58.24	64.05	5.81
2.7.1	Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй. (ОНСА)	49.95	56.72	6.77
2.7.2	Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй. (МСА)	66.52	71.37	4.85
2.8	Шүүхийн төсвийн ил тод байдал	50.00	50.00	0.00
2.8.1	Шүүхийн төсвийн зарцуулалтын тайланг тогтмол гаргаж, олон нийтэд мэдээлдэг. (ЗМ)	50.00	50.00	0.00
2.9	Хэвлэл мэдээллийн сурвалжилга	44.30	44.01	-0.29
2.9.1	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд үнэн, бодитой мэдээлдэг. (ОНСА)	51.69	45.96	-5.73
2.9.2	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд үнэн, бодитой мэдээлдэг. (МСА)	36.91	42.05	5.14

3. ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ

Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл: Шүүх эрх мэдэл болон шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд итгэх олон нийтийн итгэл, шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны сэтгэл ханамжийн түвшин.

Энэхүү хэмжигдэхүүний үнэлгээ нь бүхэлдээ төсөөллийн судалгааны үр дүнд үндэслэж байна. Мэргэжилтнүүдийн санал асуулгад хамрагдсан 135 шүүгчийн асуумжийн хариуг энэ хэсэгт хасаж тооцсон тул хөндлөнгийн үнэлгээ гэж үзэх боломжтой.

ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

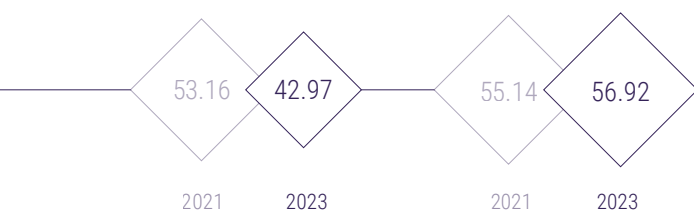

ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

ОНСА дундаж

МСА дундаж

3. ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ: ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Шалгуур үзүүлэлт		2021	2023	Өөрчлөлт
3	ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ	53.17	48.40	-4.77
3.1	Шүүхийн тогтолцоо	53.45	49.40	-4.05
3.1.1	Эрүүгийн хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг. (ОНСА)	49.36	41.36	-8.00
3.1.2	Иргэний хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг. (ОНСА)	51.55	42.15	-9.40
3.1.3	Захиргааны хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг. (ОНСА)	49.49	39.04	-10.45
3.1.4	Эрүүгийн хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг. (МСА)	57.53	60.18	2.65
3.1.5	Иргэний хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг. (МСА)	55.42	56.86	1.44
3.1.6	Захиргааны хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг. (МСА)	57.33	56.82	-0.51
3.2	Шүүгчийн шударга байдал	57.03	51.87	-5.16
3.2.1	Анхан шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг. (ОНСА)	54.98	43.07	-11.91
3.2.2	Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг. (ОНСА)	57.17	43.15	-14.02
3.2.3	Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг. (ОНСА)	55.07	42.02	-13.05
3.2.4	Анхан шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг. (МСА)	58.02	62.40	4.38
3.2.5	Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг. (МСА)	57.64	59.82	2.18
3.2.6	Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг. (МСА)	59.31	60.74	1.43
3.3	Шүүгчийн зан суртахуун	43.83	41.00	-2.83
3.3.1	Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг. (ОНСА)	42.30	35.31	-6.99
3.3.2	Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг. (МСА)	45.35	46.68	1.33
3.4	Шүүгчийн мэдлэг, ур чадварын талаарх төсөөлөл	59.63	53.46	-6.17
3.4.1	Шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар хангалттай. (ОНСА)	63.94	50.91	-13.03
3.4.2	Шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар хангалттай. (МСА)	55.31	56.01	0.70
3.5	Шүүхийн процессын сэтгэл ханамж	52.08	43.83	-8.25
3.5.1	Шүүхийн шийдвэр аль талд гарах нь хамаагүй, шүүхийн үйл ажиллагааны процесс хуулийн дагуу/зөв явагддаг. (ОНСА)	52.08	43.83	-8.25
3.6	Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл	52.99	50.81	-2.18
3.6.1	Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг. (ОНСА)	55.61	48.83	-6.78
3.6.2	Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг. (МСА)	50.36	52.78	2.42

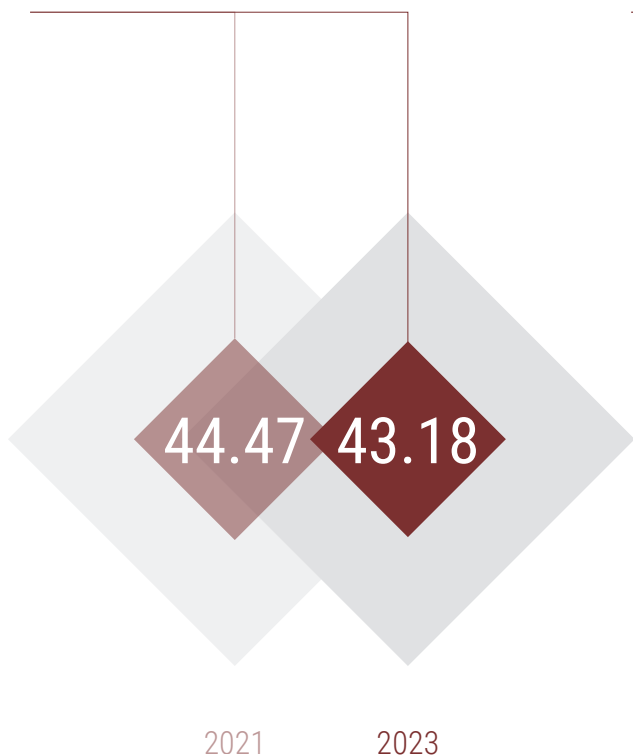
* Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл дэд хэмжигдэхүүний МСА-д шүүгчдийн асуумжид хариулсан үнэлгээг хасаж тооцсон.

4. ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ

Шүүхийн дэд бүтэц, нөөц: Хүн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол, хууль ёсны итгэлийг хамгаалахад буюу шүүхийн үйлчилгээг хэвийн, хүртээмжтэй явуулахад шаардлагатай хүний, санхүүгийн, материаллаг нөөцийн түвшин.

Шүүхийн үйлчилгээний орчин нөхцөл, дэд бүтэц, техник, технологийн боломж, хүний нөөцийн зохион байгуулалтыг төсөөллийн судалгаанд тулгуурлан үнэллээ. Төсөөллийн судалгаагаар дамжуулан шүүх иргэд болон үйлчлүүлж буй хуульчдын нүдэнд ямар байдлаар харагдаж үнэлэгдэж байгааг харах боломжтой. Нээлттэй өгөгдлийн сангаас дэлгэрэнгүйг харж тодорхой орон нутаг, шүүхийн нөхцөл байдлыг хэрхэн үнэлснийг задлан харах боломжтой.

ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

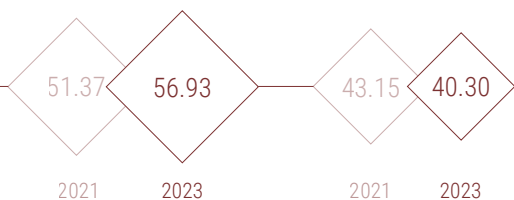

ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

ОНСА дундаж

МСА дундаж

4. ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ: ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Шалгуур үзүүлэлт		2021	2023	Өөрчлөлт
4	ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ	44.47	43.18	-1.29
4.1	Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	46.91	50.50	3.59
4.1.1	Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог. (ОНСА)	47.63	47.80	0.17
4.1.2	Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог. (МСА)	46.19	53.20	7.01
4.2	Шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, дээшлүүлэх боломж	49.71	57.49	7.78
4.2.1	Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг. (ОНСА)	36.59	58.08	21.49
4.2.2	Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг. (МСА)	56.76	59.02	2.26
4.2.3	Шүүгчид жил бүр хангалттай сургалт авч, мэдлэг, мэргэшлээ дээшлүүлж чаддаг. (МСА)	55.77	55.37	-0.40
4.3	Шүүгчийн цалин хөлс	60.60	53.41	-7.19
4.3.1	Шүүгчдийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг. (ОНСА)	71.60	64.10	-7.50
4.3.2	Шүүгчийн цалин тохирсон. (ОНСА)	64.31	59.09	-5.22
4.3.3	Шүүгчдийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг. (МСА)	45.90	37.03	-8.87
4.4	Шүүхийн захиргааны ажилтан	44.77	41.79	-2.98
4.4.1	Одоогийн шүүхийн захиргааны туслах ажилтнуудын мэдлэг, ур чадвар хангалттай байдаг. (МСА)	42.78	43.44	0.66
4.4.2	Шүүгчийг ажил үүргээ гүйцэтгэхэд хангалттай хүний нөөцийн дэмжлэг байдаг. (МСА)	46.76	40.13	-6.63
4.5	Шүүхийн барилга байгууламж	32.34	35.65	3.31
4.5.1	Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг. (ОНСА)	36.71	55.57	18.86
4.5.2	Шүүхүүд шаардлага хангасан байранд байрладаг бөгөөд ажиллахад хангалттай өрөө, тасалгаа, зай талбайтай байдаг. (МСА)	29.35	25.20	-4.15
4.5.3	Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг. (МСА)	30.97	26.19	-4.78
4.6	Шүүхийн мэдээллийн технологи	40.54	33.84	-6.70
4.6.1	Шүүхэд хэрэгцээт мэдээллийн технологийн тоног, төхөөрөмж хангалттай байдаг. (МСА)	40.54	33.84	-6.70
4.7	Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо	36.43	29.57	-6.86
4.7.1	Шүүхэд ирэх хэрэг, маргааны тоонд гэнэтийн, огцом өөрчлөлт бий болбол шүүх түүнийг даван туулах хангалттай нөөц, бололцоогоор хангагдсан байдаг. (МСА)	36.43	29.57	-6.86

5. ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА

Шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага: Шүүгч хувийн ашиг сонирхлоос ангид байж, өндөр ёс зүйг чандлан сахих, шүүх бүрэн эрхээ хариуцлагатайгаар хэрэгжүүлэх, хариуцлага хүлээх чадвар.

Энэхүү хэмжигдэхүүний үнэлгээ нь 2021 онд шинээр байгуулагдан үйл ажиллагаагаа 2022 оноос эхлэн явуулсан Шүүхийн сахилгын хорооны тайлан, мэдээлэл болон үйл ажиллагааны талаар мэргэжилтнүүдийн болон олон нийтийн санал бодолд үндэслэсэн болно.

ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

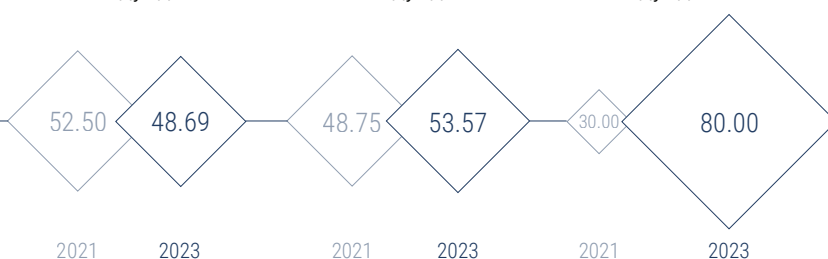
ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

ОНСА дундаж

МСА дундаж

ЗМ дундаж

5. ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА: ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

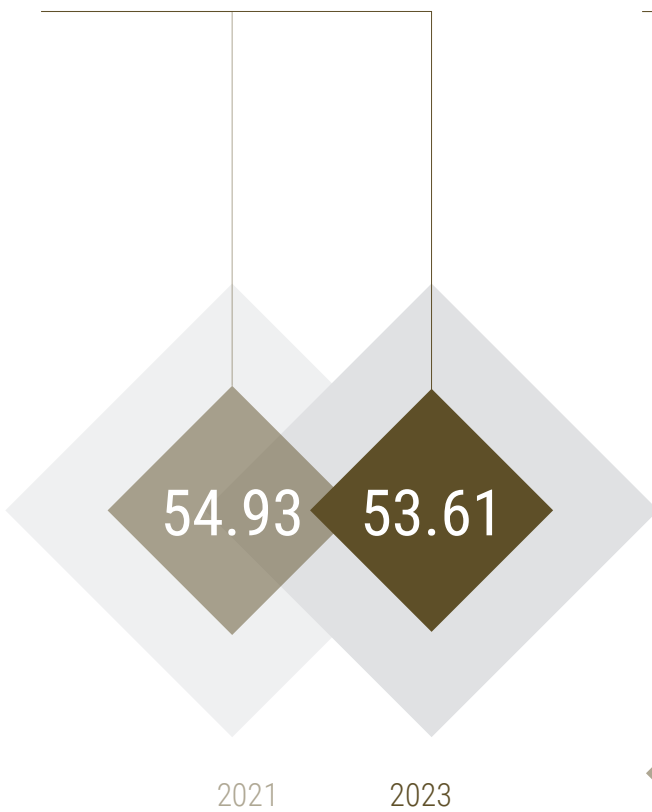
Шалгуур үзүүлэлт		2021	2023	Өөрчлөлт
5	ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА	45.17	58.13	12.96
5.1	Шүүгчийн ажлын гүйцэтгэл	55.50	52.19	-3.31
5.1.1	Шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл хангалттай. (ОНСА)	52.15	41.96	-10.19
5.1.2	Шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл хангалттай. (МСА)	58.84	62.42	3.58
5.2	Шүүгчийн хариуцлагын тогтолцоо	50.73	53.80	3.07
5.2.1	Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид хариуцлага тооцох (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) магадлал өндөр. (ОНСА)	56.76	61.34	4.58
5.2.2	Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх хараат бус, нээлттэй тогтолцоо бүрдсэн. (МСА)	41.81	41.05	-0.76
5.2.3	Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид хариуцлага тооцох (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) магадлал өндөр. (МСА)	53.62	59.02	5.40
5.3	Шүүгчийн сахилгын зөрчлийн процесс	42.11	47.66	5.55
5.3.1	Хуульд заасан тохиолдол бүрт шүүгчийн эсрэг сахилгын зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг эхлүүлдэг. (МСА)	43.69	49.47	5.78
5.3.2	Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа хараат бус, шударгаар явагддаг. (МСА)	40.52	45.85	5.33
5.4	Сахилгын шийтгэл	39.01	65.96	26.95
5.4.1	Сахилгын хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны үр дүнд шүүгчид тохирсон шийтгэл ногдуулдаг. (МСА)	39.01	65.96	26.95
5.5	Шүүгчийн ёс зүй	53.69	49.19	-4.50
5.5.1	Шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг үргэлж дагаж мөрддөг. (ОНСА)	48.60	42.77	-5.83
5.5.2	Шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг үргэлж дагаж мөрддөг. (МСА)	60.09	61.43	1.34
5.5.3	Шүүгчид сахилгын зөрчилд орохоос урьдчилан сэргийлэх, ёс зүйн хэм хэмжээг хэрхэн дагаж мөрдөх талаарх заавар, зөвлөмж, аргачлалаар үргэлж хангагддаг. (МСА)	52.38	43.37	-9.01
5.6	Шүүгчтэй холбоотой гомдлын мэдээлэл	30.00	80.00	50.00
5.6.1	Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг. (ЗМ)	30.00	80.00	50.00

6. ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Шүүхийн үр ашигтай үйл ажиллагаа: Шүүх хэрэг, маргааныг хугацаа алдалгүйгээр шийдвэрлэх чадвар, шүүхийн шийдвэрийн биелэлтийн түвшин.

Шүүхийн үйл ажиллагаа хүртээмжтэй чанартай байхад шаардлагатай зохион байгуулалт хийгдэж байгаа талаар захиргааны мэдээлэлд үндэслэн үнэлгээ өглөө.

ҮНДСЭН ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

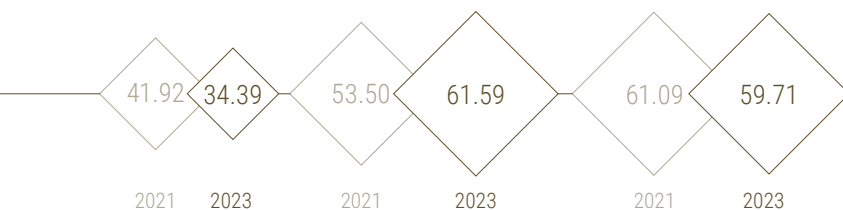
ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ОНОО

ОНСА дундаж

МСА дундаж

ЗМ дундаж

6. ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА: ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Шалгуур үзүүлэлт		2021	2023	Өөрчлөлт
6	ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	54.93	53.61	-1.32
6.1	Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо	38.92	54.24	15.32
6.1.1	Анхан шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг. (ЗМ)	40.24	29.49	-10.75
6.1.2	Давж заалдах шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг. (ЗМ)	32.20	52.00	19.80
6.1.3	Хяналтын шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг. (ЗМ)	44.32	81.22	36.90
6.2	Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь	89.92	83.61	-6.31
6.2.1	Анхан шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг. (ЗМ)	85.63	76.21	-9.42
6.2.2	Давж заалдах шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг. (ЗМ)	91.55	84.94	-6.61
6.2.3	Хяналтын шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг. (ЗМ)	92.57	89.68	-2.89
6.3	Шүүгчийн ажлын ачаалал	68.47	41.32	-27.15
6.3.1	Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг. (ЗМ)	71.50	68.63	-2.87
6.3.2	Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг. (ЗМ)	53.40	13.02	-40.38
6.3.3	Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг. (ЗМ)	80.51	42.30	-38.21
6.4	Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал	48.45	67.82	19.37
6.4.1	Анхан шатны шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт орсон, хүчингүй болсон хувь бага байдаг. (ЗМ)	43.37	49.00	5.63
6.4.2	Давж заалдах шатны шүүхийн магадлалд өөрчлөлт орсон, хүчингүй болсон хувь бага байдаг. (ЗМ)	53.53	86.64	33.11
6.5	Шүүхийн үр ашгийн тухай төсөөлөл	34.78	38.88	4.10
6.5.1	Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг. (ОНСА)	24.27	18.83	-5.44
6.5.2	Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг. (МСА)	45.29	58.92	13.63
6.6	Шүүхийн захиргааны үйлчилгээ	47.54	33.94	-13.60
6.6.1	Сүүлийн 24 сарын хугацаан дахь шүүхийн байгууллагын үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байна. (ОНСА)	47.54	33.94	-13.60
6.7	Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт	56.41	55.48	-0.93
6.7.1	Шүүхийн шийдвэр үргэлж биелэгддэг. (ОНСА)	53.95	50.40	-3.55
6.7.2	Шүүхийн шийдвэр үргэлж биелэгддэг. (МСА)	61.71	64.25	2.54
6.7.3	Эрүүгийн хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг. (ЗМ)	58.10	63.59	5.49
6.7.4	Иргэний хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг. (ЗМ)	53.00	51.40	-1.60
6.7.5	Захиргааны хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг. (ЗМ)	55.30	47.78	-7.52

-
- 4.1 ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ
 - 4.2 МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ
 - 4.3 ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГА БА МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАРЬЦУУЛАЛТ
-

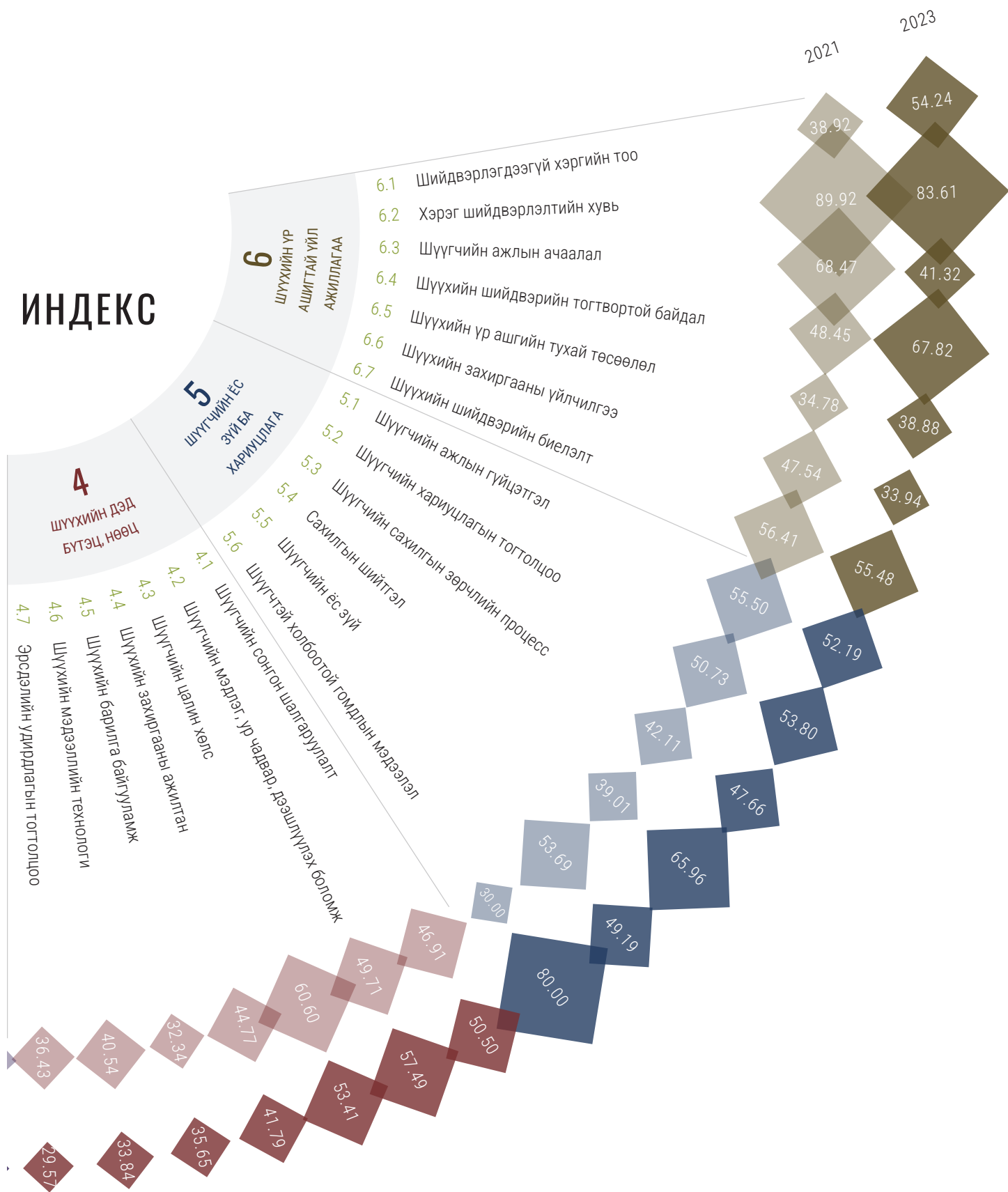
4

- ШҮҮХИЙН
ИНДЕКСИЙН
ДҮН
ШИНЖИЛГЭЭ

ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ДЭД ХЭМЖИГДЭХҮҮНИЙ ХАРЬЦУУЛАЛТ

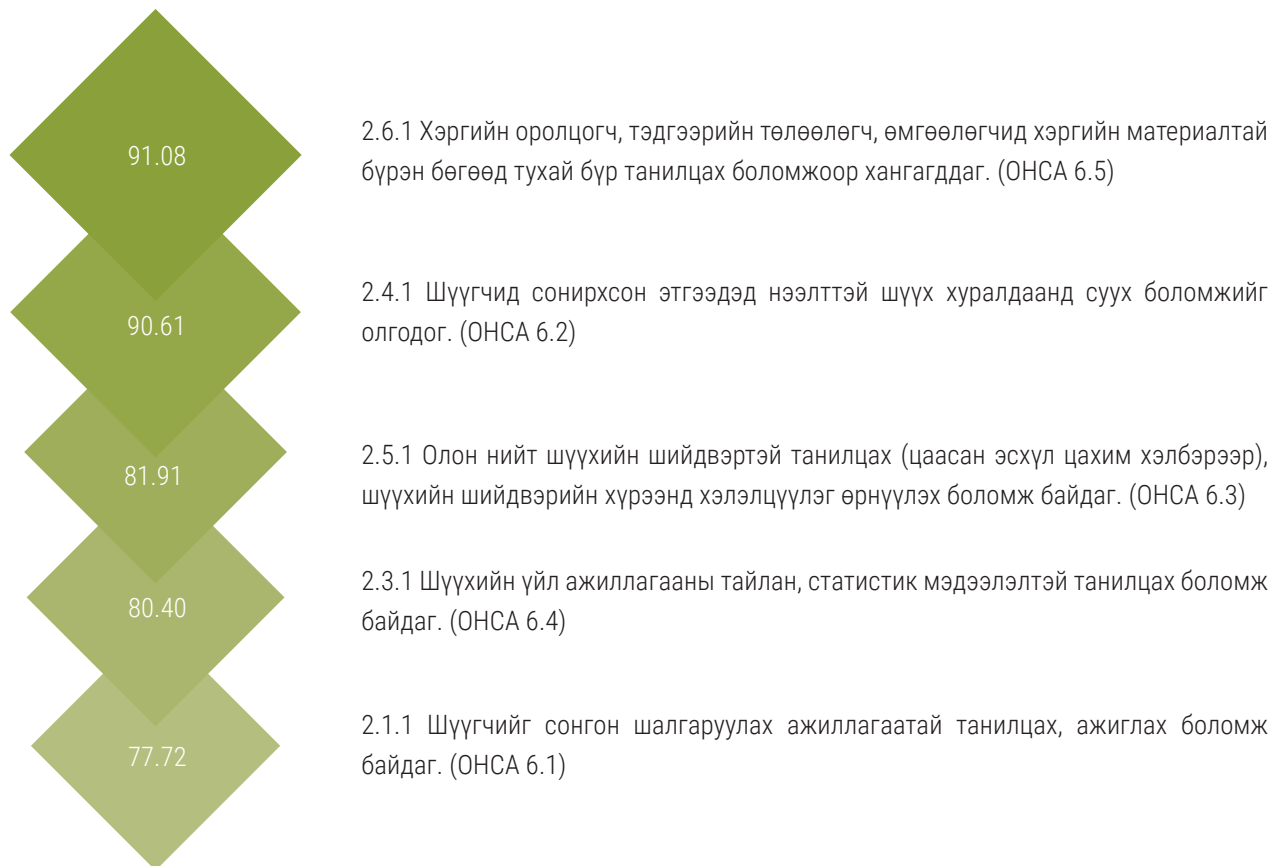

ИНДЕКС

4.1 ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГААР ХАМГИЙН ӨНДӨР ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

2021 ОНД ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАМГИЙН ӨНДӨР ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ

Шалгуур үзүүлэлт	2021	2023	Өөрчлөлт
2.6.1 Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг.	91.29	91.08	-0.21
2.4.1 Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог.	85.73	90.61	4.88
2.5.1 Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг.	80.96	81.91	0.95
2.3.1 Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг.	77.24	80.40	3.16
2.1.1 Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг.	75.62	77.72	2.10

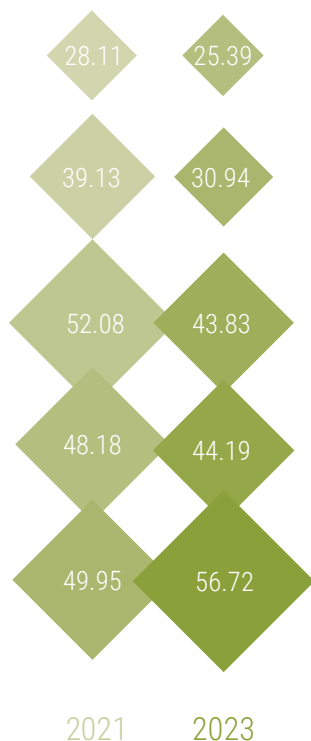
ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГААР ХАМГИЙН БАГА ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

18.83	6.5.1 Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг. (ОНСА 16)
25.39	1.5.2 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй. (ОНСА 3)
30.94	1.5.1 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй. (ОНСА 2)
33.94	6.6.1 Сүүлийн 24 сарын хугацаан дахь шүүхийн байгууллагын үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байна. (ОНСА 1)
35.31	3.3.1 Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг. (ОНСА 9.1)

2021 ОНД ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАМГИЙН БАГА ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ

Шалгуур үзүүлэлт	2021	2023	Өөрчлөлт
6.5.1 Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг.	24.27	18.83	-5.44
1.5.2 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй.	28.11	25.39	-2.72
4.2.1 Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	36.59	58.08	21.49
4.5.1 Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	36.71	55.57	18.86
1.5.1 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй.	39.13	30.94	-8.19

АВЛИГАТАЙ ХОЛБООТОЙ АСУУДЛААР ОЛОН НИЙТИЙН ӨГСӨН ҮНЭЛГЭЭ

1.5.2 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй. (ОНСА 3)

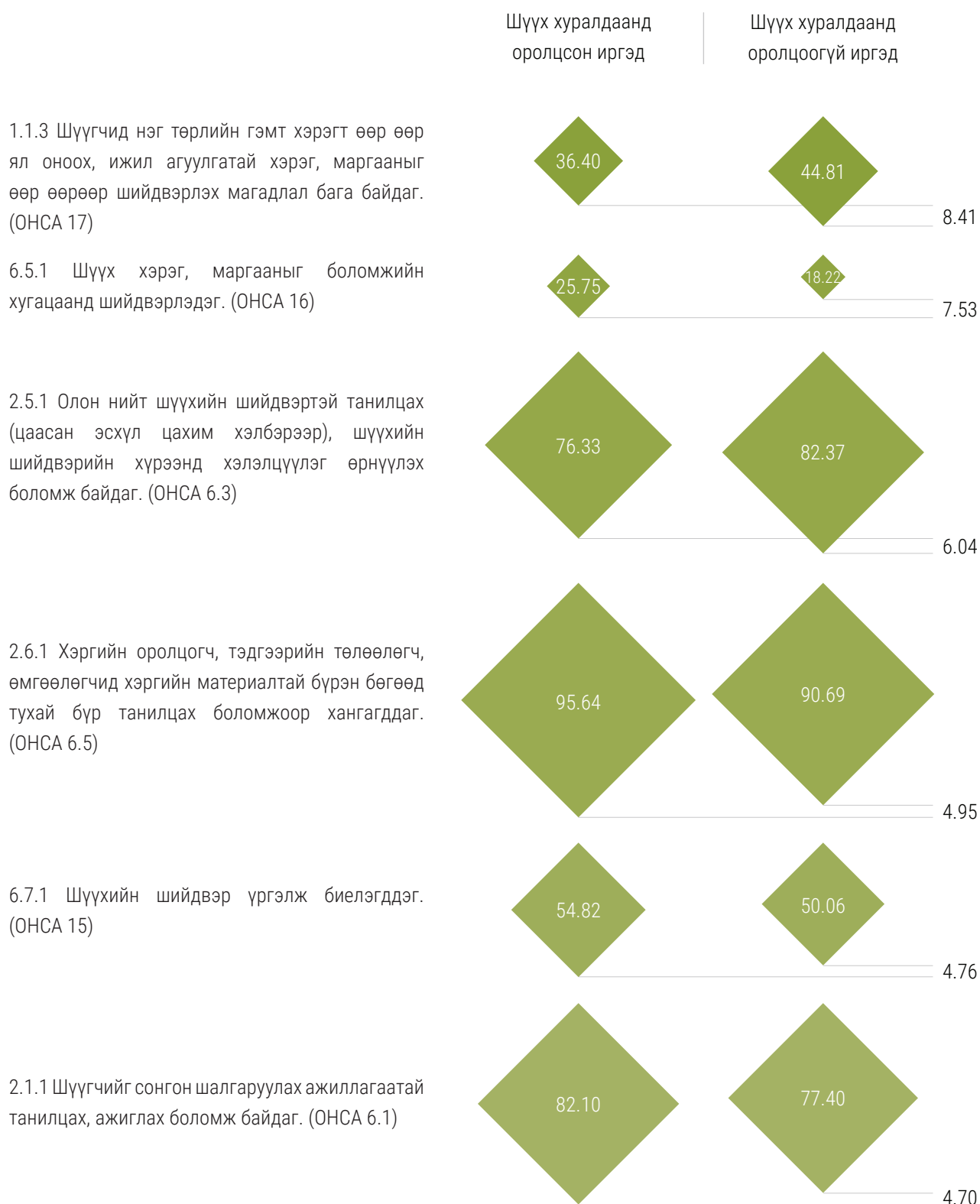
1.5.1 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй. (ОНСА 2)

3.5.1 Шүүхийн шийдвэр аль талд гарах нь хамаагүй, шүүхийн үйл ажиллагааны процесс хуулийн дагуу/зөв явагддаг. (ОНСА 9.2)

1.1.3 Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг. (ОНСА 17)

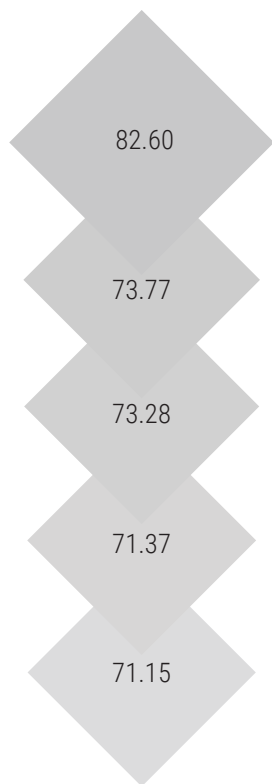
2.7.1 Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй. (ОНСА 10)

СҮҮЛИЙН 24 САРЫН ХУГАЦААНД ШҮҮХ ХУРАЛДААНД ОРОЛЦСОН БОЛОН ОРОЛЦООГҮЙ ИРГЭДИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХАМГИЙН ТОМ ЯЛГАА

4.2 МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАМГИЙН ӨНДӨР ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

2.6.2 Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг. (МСА 10.5)

1.2.2 Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцъё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой. (МСА 4.2)

1.3.2 Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцъё. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой. (МСА 4.4)

2.7.2 Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй. (МСА 11)

1.5.7 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй. (МСА 8)

2021 ОНД МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАМГИЙН ӨНДӨР ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ

Шалгуур үзүүлэлт	2021	2023	Өөрчлөлт
2.6.2 Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг.	80.22	82.60	2.38
1.3.2 Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцъё. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	73.49	73.28	-0.21
1.2.2 Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцъё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	71.29	73.77	2.48
2.7.2 Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй.	66.52	71.37	4.85
2.4.2 Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог.	64.91	66.52	1.61

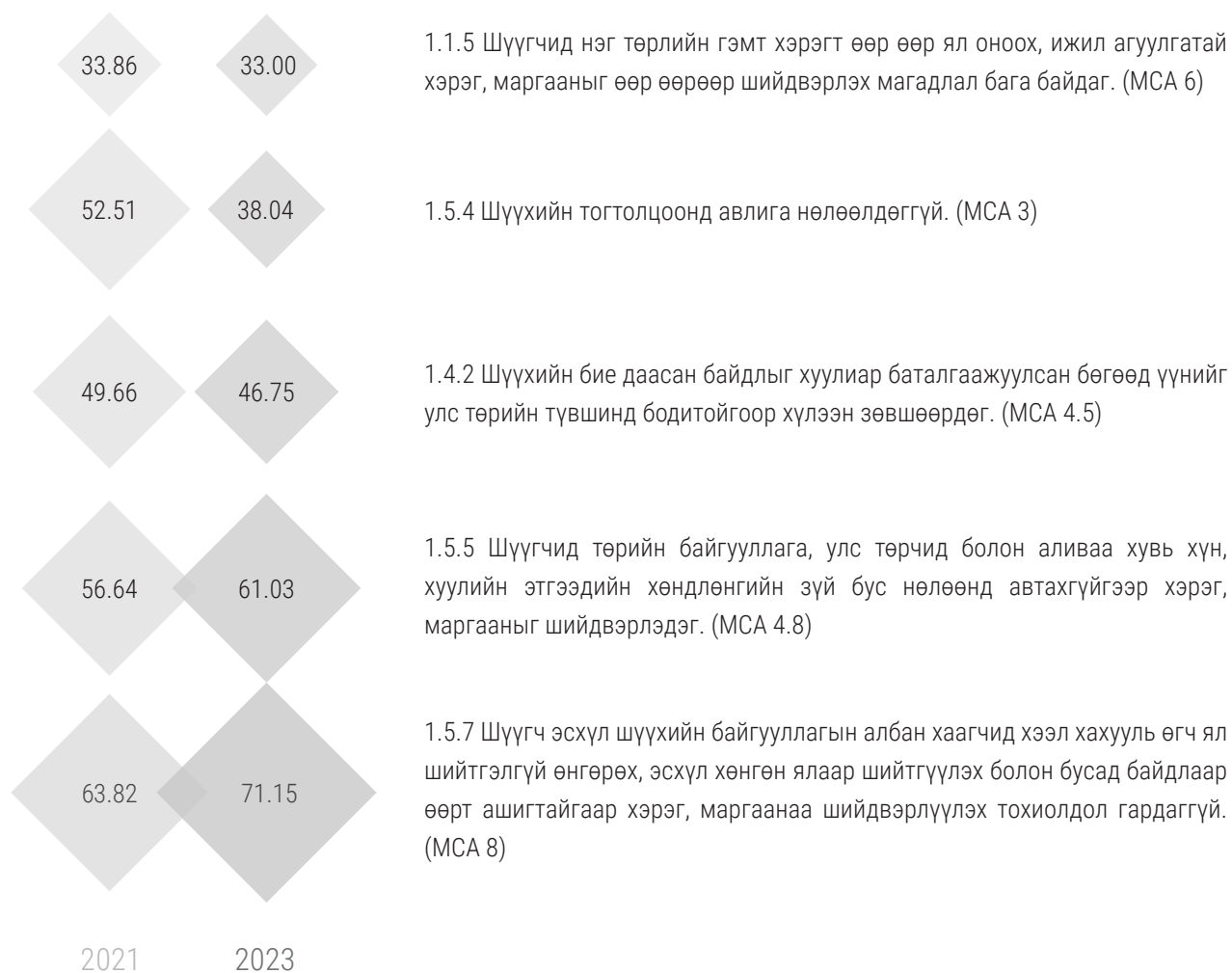
МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАМГИЙН БАГА ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

25.20	4.5.2 Шүүхүүд шаардлага хангасан байранд байрладаг бөгөөд ажиллахад хангалттай өрөө, тасалгаа, зай талбайтай байдаг. (МСА 18.6)
26.19	4.5.3 Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг. (МСА 18.7)
29.57	4.7.1 Шүүхэд ирэх хэрэг, маргааны тоонд гэнэтийн, огцом өөрчлөлт бий болбол шүүх түүнийг даван туулах хангалттай нөөц, бололцоогоор хангагдсан байдаг. (МСА 18.9)
33.00	1.1.5 Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг. (МСА 6)
33.84	4.6.1 Шүүхэд хэрэгцээт мэдээллийн технологийн тоног, төхөөрөмж хангалттай байдаг. (МСА 18.8)

2021 ОНД МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАМГИЙН БАГА ОНОО АВСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ

Шалгуур үзүүлэлт	2021	2023	Өөрчлөлт
4.5.2 Шүүхүүд шаардлага хангасан байранд байрладаг бөгөөд ажиллахад хангалттай өрөө, тасалгаа, зай талбайтай байдаг.	29.35	25.20	-4.15
2.1.2 Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг.	30.42	47.73	17.31
4.5.3 Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	30.97	26.19	-4.78
1.1.5 Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг.	33.86	33.00	-0.86
4.7.1 Шүүхэд ирэх хэрэг, маргааны тоонд гэнэтийн, огцом өөрчлөлт бий болбол шүүх түүнийг даван туулах хангалттай нөөц, бололцоогоор хангагдсан байдаг.	36.43	29.57	-6.86

АВЛИГАТАЙ ХОЛБООТОЙ АСУУДЛААР МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН ӨГСӨН ҮНЭЛГЭЭ

4.3 ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГА БА МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХАРЬЦУУЛАЛТ

Ижил асуудлаарх олон нийтийн төсөөлийн санал асуулгын үр дүн болон мэргэжилтнүүдийн санал асуулгын үр дүн хоёрыг харьцуулж үзэхэд олон асуулт дээр олон нийтийн ойлголт, мэргэжилтнүүдийн санал хоёрын хооронд мэдэгдэхүйц ялгаатай байгааг харж болно.

1. ШҮҮХИЙН ЭРХ ХЭМЖЭЭ, БИЕ ДААСАН БАЙДАЛ

Дэд хэмжигдэхүүн	ОНСА	МСА	Ялгаа
1.1 Хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байх	50.08	50.37	-0.29
1.2 Хууль тогтоох эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	62.30	57.93	4.37
1.3 Гүйцэтгэх эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	62.58	57.87	4.72
1.4 Шүүхийн бие даасан байдал	53.96	45.57	8.39
1.5 Шүүгчийн хараат бус байдал	33.01	57.09	-24.08

2. ШҮҮХИЙН НЭЭЛТТЭЙ, ИЛ ТОД БАЙДАЛ

Дэд хэмжигдэхүүн	ОНСА	МСА	Ялгаа
2.1 Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	77.72	47.73	29.99
2.3 Шүүхийн тайлан, статистик	80.40	59.99	20.41
2.4 Шүүх хуралдаан	90.61	66.52	24.09
2.5 Шүүхийн шийдвэр	81.91	68.82	13.09
2.6 Хэргийн материалтай танилцах	91.08	82.60	8.48
2.7 Хэрэг, нэхэмжлэлийн хуваарилалт	56.72	71.37	-14.65
2.9 Хэвлэл мэдээллийн сурвалжилга	45.96	42.05	3.91

3. ШҮҮХЭД ИТГЭХ ОЛОН НИЙТИЙН ИТГЭЛ

Дэд хэмжигдэхүүн	ОНСА	МСА	Ялгаа
3.1 Шүүхийн тогтолцоо	40.85	57.95	-17.10
3.2 Шүүгчийн шударга байдал	42.75	60.99	-18.24
3.3 Шүүгчийн зан суртахуун	35.31	46.68	-11.37
3.4 Шүүгчийн мэдлэг, ур чадварын талаарх төсөөлөл	50.91	56.01	-5.10
3.6 Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл	48.83	52.78	-3.95

4. ШҮҮХИЙН ДЭД БҮТЭЦ, НӨӨЦ

Дэд хэмжигдэхүүн	ОНСА	МСА	Ялгаа
4.1 Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	47.80	53.20	-5.40
4.2 Шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, дээшлүүлэх боломж	58.08	57.20	0.88
4.3 Шүүгчийн цалин хөлс	61.60	37.03	24.57
4.5 Шүүхийн барилга байгууламж	55.57	25.70	29.88

5. ШҮҮГЧИЙН ЁС ЗҮЙ БА ХАРИУЦЛАГА

Дэд хэмжигдэхүүн	ОНСА	МСА	Ялгаа
5.1 Шүүгчийн ажлын гүйцэтгэл	41.96	62.42	-20.46
5.2 Шүүгчийн хариуцлагын тогтолцоо	61.34	50.04	11.31
5.5 Шүүгчийн ёс зүй	42.77	52.40	-9.63

6. ШҮҮХИЙН ҮР АШИГТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Дэд хэмжигдэхүүн	ОНСА	МСА	Ялгаа
6.5 Шүүхийн үр ашгийн тухай төсөөлөл	18.83	58.92	-40.09
6.7 Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт	50.40	64.25	-13.85

ХАВСРАЛТ

ХАВСРАЛТ 1. ШҮҮХИЙН ИНДЕКСИЙН ҮР ДҮНГИЙН НЭГДСЭН ХҮСНЭГТ

№	Шалгуур үзүүлэлт	Оноо		Өөрчлөлт	Эх сурвалж	Жин
		2021	2023			
	ШҮҮХИЙН ИНДЕКС	51.94	53.22	1.28		
1	Шүүхийн эрх хэмжээ, бие даасан байдал	51.60	50.31	-1.29		16.67%
1.1	Хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байх	50.52	50.20	-0.32		14.29%
1.1.1	Хүн бүр Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгосон эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсэн гэж үзвэл шүүхэд гомдол, нэхэмжлэл гаргах, хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх эрхээр хангагдсан байдаг.	60.62	60.34	-0.28	ОНСА 4.1	20.00%
1.1.2	Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.	46.93	45.71	-1.22	ОНСА 4.2	20.00%
1.1.3	Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг.	48.18	44.19	-3.99	ОНСА 17	20.00%
1.1.4	Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.	62.99	67.74	4.75	МСА 4.1	20.00%
1.1.5	Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг.	33.86	33.00	-0.86	МСА 6	20.00%
1.2	Хууль тогтоох эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	57.01	59.03	2.02		14.29%
1.2.1	Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	58.06	62.30	4.24	ОНСА 4.6	25.00%
1.2.2	Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	71.29	73.77	2.48	МСА 4.2	25.00%
1.2.3	Үндсэн хуулийн цэц төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн нөлөөнд оролгүйгээр шийдвэр гаргадаг.	47.99	53.10	5.11	МСА 4.3	25.00%
1.2.4	Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын шийдвэрийг хянаж, хууль бус гэж үзэх бүрэн эрхтэй.	50.68	46.93	-3.75	МСА 9	25.00%
1.3	Гүйцэтгэх эрх мэдэлд тавих шүүхийн хяналт	62.68	59.44	-3.24		14.29%
1.3.1	Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцё. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	62.16	62.58	0.42	ОНСА 4.7	33.33%

1.3.2	Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцье. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	73.49	73.28	-0.21	MCA 4.4	33.33%
1.3.3	Шүүх эрх мэдэл гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагааг хянаж, хууль бус гэж зарлах бүрэн эрхтэй.	52.40	42.45	-9.95	MCA 14	33.33%
1.4	Шүүхийн бие даасан байдал	49.75	47.67	-2.08		14.29%
1.4.1	Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг.	55.51	53.96	-1.55	ОНСА 4.5	25.00%
1.4.2	Шүүхийн бие даасан байдлыг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд үүнийг улс төрийн түвшинд бодитойгоор хүлээн зөвшөөрдөг.	49.66	46.75	-2.91	MCA 4.5	25.00%
1.4.3	Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг.	48.29	50.06	1.77	MCA 4.6	25.00%
1.4.4	Шүүхийн төсөв хангалттай, хүрэлцээтэй байдаг.	45.53	39.91	-5.62	MCA 4.7	25.00%
1.5	Шүүгчийн хараат бус байдал	49.09	46.77	-2.32		14.29%
1.5.1	Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй.	39.13	30.94	-8.19	ОНСА 2	14.29%
1.5.2	Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй.	28.11	25.39	-2.72	ОНСА 3	14.29%
1.5.3	Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүй бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг.	46.94	42.69	-4.25	ОНСА 4.3	14.29%
1.5.4	Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй.	52.51	38.04	-14.47	MCA 3	14.29%
1.5.5	Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүй бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг.	56.64	61.03	4.39	MCA 4.8	14.29%
1.5.6	Шүүгчийн хараат бус байдал, бүрэн эрхийн хугацааг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд практикт хэрэгждэг.	56.45	58.12	1.67	MCA 4.9	14.29%
1.5.7	Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй.	63.82	71.15	7.33	MCA 8	14.29%
1.6	Шүүхийн ерөнхий зөвлөл	46.53	48.62	2.09		14.29%
1.6.1	Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, улс төрчид болон бусад аливаа этгээдээс хараат бусаар ажилладаг.	46.50	48.88	2.38	MCA 4.10	50.00%
1.6.2	Шүүхийн ерөнхий зөвлөл шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах, шүүгчийн эрх, ашгийг хамгаалах чиг үүргээ хангалттай хэрэгжүүлдэг.	46.55	48.35	1.80	MCA 4.11	50.00%
1.7	Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдал	45.62	40.42	-5.20		14.29%

1.7.1	Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлыг хангах үр дүнтэй механизм, нөөц бололцоо бүрдсэн.	50.54	45.94	-4.60	MCA 4.12	50.00%
1.7.2	Шаардлагатай үед шүүгч болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн хувийн аюулгүй байдлыг хангадаг.	40.70	34.90	-5.80	MCA 5	50.00%
2	Шүүхийн нээлттэй, ил тод байдал	62.30	65.71	3.41		16.67%
2.1	Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	53.02	62.73	9.71		11.11%
2.1.1	Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг.	75.62	77.72	2.10	ОНСА 6.1	50.00%
2.1.2	Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг.	30.42	47.73	17.31	MCA 10.1	50.00%
2.2	Хууль тогтоомж	52.60	59.59	6.99		11.11%
2.2.1	Шүүхтэй холбоотой баталсан дүрэм, журам нээлттэй, ил тод байдаг.	52.60	59.59	6.99	MCA 10.2	100.00%
2.3	Шүүхийн тайлан, статистик	69.14	70.20	1.06		11.11%
2.3.1	Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг.	77.24	80.40	3.16	ОНСА 6.4	50.00%
2.3.2	Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг.	61.03	59.99	-1.04	MCA 10.3	50.00%
2.4	Шүүх хуралдаан	75.32	78.57	3.25		11.11%
2.4.1	Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог.	85.73	90.61	4.88	ОНСА 6.2	50.00%
2.4.2	Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог.	64.91	66.52	1.61	MCA 10.4	50.00%
2.5	Шүүхийн шийдвэр	72.35	75.37	3.02		11.11%
2.5.1	Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг.	80.96	81.91	0.95	ОНСА 6.3	50.00%
2.5.2	Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг.	63.74	68.82	5.08	MCA 10.6	50.00%
2.6	Хэргийн материалтай танилцах	85.76	86.84	1.08		11.11%
2.6.1	Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг.	91.29	91.08	-0.21	ОНСА 6.5	50.00%
2.6.2	Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг.	80.22	82.60	2.38	MCA 10.5	50.00%
2.7	Хэрэг, нэхэмжлэлийн хуваарилалт	58.24	64.05	5.81		11.11%
2.7.1	Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй.	49.95	56.72	6.77	ОНСА 10	50.00%

2.7.2	Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй.	66.52	71.37	4.85	MCA 11	50.00%
2.8	Шүүхийн төсвийн ил тод байдал	50.00	50.00	0.00		11.11%
2.8.1	Шүүхийн төсвийн зарцуулалтын тайланг тогтмол гаргаж, олон нийтэд мэдээлдэг.	50.00	50.00	0.00	3M	100.00%
2.9	Хэвлэл мэдээллийн сурвалжилга	44.30	44.01	-0.29		11.11%
2.9.1	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд үнэн, бодитой мэдээлдэг.	51.69	45.96	-5.73	ОНСА 12	50.00%
2.9.2	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд үнэн, бодитой мэдээлдэг.	36.91	42.05	5.14	MCA 12	50.00%
3	Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл	53.17	48.40	-4.77		16.67%
3.1	Шүүхийн тогтолцоо	53.45	49.40	-4.05		16.67%
3.1.1	Эрүүгийн хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	49.36	41.36	-8.00	ОНСА 7.1	16.67%
3.1.2	Иргэний хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	51.55	42.15	-9.40	ОНСА 7.2	16.67%
3.1.3	Захиргааны хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	49.49	39.04	-10.45	ОНСА 7.3	16.67%
3.1.4	Эрүүгийн хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	57.53	60.18	2.65	MCA 13.1*	16.67%
3.1.5	Иргэний хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	55.42	56.86	1.44	MCA 13.2*	16.67%
3.1.6	Захиргааны хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	57.33	56.82	-0.51	MCA 13.3*	16.67%
3.2	Шүүгчийн шударга байдал	57.03	51.87	-5.16		16.67%
3.2.1	Анхан шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	54.98	43.07	-11.91	ОНСА 8.1	16.67%
3.2.2	Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	57.17	43.15	-14.02	ОНСА 8.2	16.67%
3.2.3	Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	55.07	42.02	-13.05	ОНСА 8.3	16.67%
3.2.4	Анхан шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	58.02	62.40	4.38	MCA 15.1*	16.67%
3.2.5	Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	57.64	59.82	2.18	MCA 15.2*	16.67%
3.2.6	Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	59.31	60.74	1.43	MCA 15.3*	16.67%
3.3	Шүүгчийн зан суртахуун	43.83	41.00	-2.83		16.67%
3.3.1	Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг.	42.30	35.31	-6.99	ОНСА 9.1	50.00%
3.3.2	Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг.	45.35	46.68	1.33	MCA 16.1*	50.00%
3.4	Шүүгчийн мэдлэг, ур чадварын талаарх төсөөлөл	59.63	53.46	-6.17		16.67%
3.4.1	Шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар хангалттай.	63.94	50.91	-13.03	ОНСА 11	50.00%
3.4.2	Шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар хангалттай.	55.31	56.01	0.70	MCA 17*	50.00%
3.5	Шүүхийн процессын сэтгэл ханамж	52.08	43.83	-8.25		16.67%

3.5.1	Шүүхийн шийдвэр аль талд гарах нь хамаагүй, шүүхийн үйл ажиллагааны процесс хуулийн дагуу/зөв явагддаг.	52.08	43.83	-8.25	ОНСА 9.2	100.00%
3.6	Шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл	52.99	50.81	-2.18		16.67%
3.6.1	Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг.	55.61	48.83	-6.78	ОНСА 9.3	50.00%
3.6.2	Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг.	50.36	52.78	2.42	МСА 16.2*	50.00%
4	Шүүхийн дэд бүтэц, нөөц	44.47	43.18	-1.29		16.67%
4.1	Шүүгчийн сонгон шалгаруулалт	46.91	50.50	3.59		14.29%
4.1.1	Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог.	47.63	47.80	0.17	ОНСА 13.1	50.00%
4.1.2	Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог.	46.19	53.20	7.01	МСА 18.1	50.00%
4.2	Шүүгчийн мэдлэг, ур чадвар, дээшлүүлэх боломж	49.71	57.49	7.78		14.29%
4.2.1	Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	36.59	58.08	21.49	ОНСА 13.2	33.33%
4.2.2	Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	56.76	59.02	2.26	МСА 18.2	33.33%
4.2.3	Шүүгчид жил бүр хангалттай сургалт авч, мэдлэг, мэргэшлээ дээшлүүлж чаддаг.	55.77	55.37	-0.40	МСА 16.3	33.33%
4.3	Шүүгчийн цалин хөлс	60.60	53.41	-7.19		14.29%
4.3.1	Шүүгчийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг.	71.60	64.10	-7.50	ОНСА 9.4	33.33%
4.3.2	Шүүгчийн цалин тохирсон.	64.31	59.09	-5.22	ОНСА 14	33.33%
4.3.3	Шүүгчийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг.	45.90	37.03	-8.87	МСА 18.3	33.33%
4.4	Шүүхийн захиргааны ажилтан	44.77	41.79	-2.98		14.29%
4.4.1	Одоогийн шүүхийн захиргааны туслах ажилтнуудын мэдлэг, ур чадвар хангалттай байдаг.	42.78	43.44	0.66	МСА 18.4	50.00%
4.4.2	Шүүгчийг ажил үүргээ гүйцэтгэхэд хангалттай хүний нөөцийн дэмжлэг байдаг.	46.76	40.13	-6.63	МСА 18.5	50.00%
4.5	Шүүхийн барилга байгууламж	32.34	35.65	3.31		14.29%
4.5.1	Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	36.71	55.57	18.86	ОНСА 13.3	33.33%
4.5.2	Шүүхүүд шаардлага хангасан байранд байрладаг бөгөөд ажиллахад хангалттай өрөө, тасалгаа, зай талбайтай байдаг.	29.35	25.20	-4.15	МСА 18.6	33.33%

4.5.3	Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	30.97	26.19	-4.78	MCA 18.7	33.33%
4.6	Шүүхийн мэдээллийн технологи	40.54	33.84	-6.70		14.29%
4.6.1	Шүүхэд хэрэгцээт мэдээллийн технологийн тоног, төхөөрөмж хангалттай байдаг.	40.54	33.84	-6.70	MCA 18.8	100.00%
4.7	Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо	36.43	29.57	-6.86		14.29%
4.7.1	Шүүхэд ирэх хэрэг, маргааны тоонд гэнэтийн, огцом өөрчлөлт бий болбол шүүх түүнийг даван туулах хангалттай нөөц, бололцоогоор хангагдсан байдаг.	36.43	29.57	-6.86	MCA 18.9	100.00%
5	Шүүгчийн ёс зүй ба хариуцлага	45.17	58.13	12.96		16.67%
5.1	Шүүгчийн ажлын гүйцэтгэл	55.50	52.19	-3.31		16.67%
5.1.1	Шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл хангалттай.	52.15	41.96	-10.19	ОНСА 5	50.00%
5.1.2	Шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл хангалттай.	58.84	62.42	3.58	MCA 7	50.00%
5.2	Шүүгчийн хариуцлагын тогтолцоо	50.73	53.80	3.07		16.67%
5.2.1	Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид хариуцлага тооцох (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) магадлал өндөр.	56.76	61.34	4.58	ОНСА 4.4	33.33%
5.2.2	Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх хараат бус, нээлттэй тогтолцоо бүрдсэн.	41.81	41.05	-0.76	MCA 18.10	33.33%
5.2.3	Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид хариуцлага тооцох (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) магадлал өндөр.	53.62	59.02	5.40	MCA 19	33.33%
5.3	Шүүгчийн сахилгын процесс	42.11	47.66	5.55		16.67%
5.3.1	Хуульд заасан тохиолдол бүрт шүүгчийн эсрэг сахилгын зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг эхлүүлдэг.	43.69	49.47	5.78	MCA 18.11	50.00%
5.3.2	Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа хараат бус, шударгаар явагддаг.	40.52	45.85	5.33	MCA 18.12	50.00%
5.4	Сахилгын шийтгэл	39.01	65.96	26.95		16.67%
5.4.1	Сахилгын хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны үр дүнд шүүгчид тохирсон шийтгэл ногдуулдаг.	39.01	65.96	26.95	MCA 21	100.00%
5.5	Шүүгчийн ёс зүй	53.69	49.19	-4.50		16.67%
5.5.1	Шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг үргэлж дагаж мөрддөг.	48.60	42.77	-5.83	ОНСА 18	33.33%
5.5.2	Шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг үргэлж дагаж мөрддөг.	60.09	61.43	1.34	MCA 20	33.33%
5.5.3	Шүүгчид сахилгын зөрчилд орохоос урьдчилан сэргийлэх, ёс зүйн хэм хэмжээг хэрхэн дагаж мөрдөх талаарх заавар, зөвлөмж, аргачлалаар үргэлж хангагддаг.	52.38	43.37	-9.01	MCA 22	33.33%
5.6	Шүүгчтэй холбоотой гомдлын мэдээлэл	30.00	80.00	50.00		16.67%
5.6.1	Шүүгчийн эсрэг гаргасан гомдол, түүний төрөл, гомдлыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээллийг нийтэд бүрэн, ил тод мэдээлдэг.	30.00	80.00	50.00	3М	100.00%

6	Шүүхийн үр ашигтай үйл ажиллагаа	54.93	53.61	-1.32		16.67%
6.1	Шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо	38.92	54.24	15.32		14.29%
6.1.1	Анхан шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг.	40.24	29.49	-10.75	3М	33.33%
6.1.2	Давж заалдах шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг.	32.20	52.00	19.80	3М	33.33%
6.1.3	Хяналтын шатны шүүхийн хүрээнд шийдвэрлэгдээгүй хэргийн тоо бага байдаг.	44.32	81.22	36.90	3М	33.33%
6.2	Хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь	89.92	83.61	-6.31		14.29%
6.2.1	Анхан шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг.	85.63	76.21	-9.42	3М	33.33%
6.2.2	Давж заалдах шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг.	91.55	84.94	-6.61	3М	33.33%
6.2.3	Хяналтын шатны шүүхийн хэрэг шийдвэрлэлтийн хувь өндөр байдаг.	92.57	89.68	-2.89	3М	33.33%
6.3	Шүүгчийн ажлын ачаалал	68.47	41.32	-27.15		14.29%
6.3.1	Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг.	71.50	68.63	-2.87	3М	33.33%
6.3.2	Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг.	53.40	13.02	-40.38	3М	33.33%
6.3.3	Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн ажлын ачаалал хэвийн байдаг.	80.51	42.30	-38.21	3М	33.33%
6.4	Шүүхийн шийдвэрийн тогтвортой байдал	48.45	67.82	19.37		14.29%
6.4.1	Анхан шатны шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт орсон, хүчингүй болсон хувь бага байдаг.	43.37	49.00	5.63	3М	50.00%
6.4.2	Давж заалдах шатны шүүхийн магадлалд өөрчлөлт орсон, хүчингүй болсон хувь бага байдаг.	53.53	86.64	33.11	3М	50.00%
6.5	Шүүхийн үр ашгийн тухай төсөөлөл	34.78	38.88	4.10		14.29%
6.5.1	Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг.	24.27	18.83	-5.44	ОНСА 16	50.00%
6.5.2	Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг.	45.29	58.92	13.63	МСА 2	50.00%
6.6	Шүүхийн захиргааны үйлчилгээ	47.54	33.94	-13.60		14.29%
6.6.1	Сүүлийн 24 сарын хугацаан дахь шүүхийн байгууллагын үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байна.	47.54	33.94	-13.60	ОНСА 1	100.00%
6.7	Шүүхийн шийдвэрийн биелэлт	56.41	55.48	-0.93		14.29%
6.7.1	Шүүхийн шийдвэр үргэлж биелэгддэг.	53.95	50.40	-3.55	ОНСА 15	20.00%
6.7.2	Шүүхийн шийдвэр үргэлж биелэгддэг.	61.71	64.25	2.54	МСА 23	20.00%
6.7.3	Эрүүгийн хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг.	58.10	63.59	5.49	3М	20.00%
6.7.4	Иргэний хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг.	53.00	51.40	-1.60	3М	20.00%
6.7.5	Захиргааны хэргийн шүүхийн шийдвэрийн биелэлт сайн байдаг.	55.30	47.78	-7.52	3М	20.00%

* Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл дэд хэмжигдэхүүний МСА-д шүүгчдийн асуумжид хариулсан үнэлгээг хасаж тооцсон.

ХАВСРАЛТ 2. ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумжийн дугаар	Шалгуур үзүүлэлт	Оноо (0-100)
ОНСА 1	6.6.1 Сүүлийн 24 сарын хугацаан дахь шүүхийн байгууллагын үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байна.	33.94
ОНСА 2	1.5.1 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй.	30.94
ОНСА 3	1.5.2 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй.	25.39
ОНСА 4.1	1.1.1 Хүн бүр Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгосон эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсэн гэж үзвэл шүүхэд гомдол, нэхэмжлэл гаргах, хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх эрхээр хангагдсан байдаг.	60.34
ОНСА 4.2	1.1.2 Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.	45.71
ОНСА 4.3	1.5.3 Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүй бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг.	42.69
ОНСА 4.4	5.2.1 Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид хариуцлага тооцох (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) магадлал өндөр.	61.34
ОНСА 4.5	1.4.1 Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг.	53.96
ОНСА 4.6	1.2.1 Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцъё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	62.30
ОНСА 4.7	1.3.1 Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцъё. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	62.58
ОНСА 5	5.1.1 Шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл хангалттай.	41.96
ОНСА 6.1	2.1.1 Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг.	77.72
ОНСА 6.2	2.4.1 Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог.	90.61
ОНСА 6.3	2.5.1 Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг.	81.91
ОНСА 6.4	2.3.1 Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг.	80.40
ОНСА 6.5	2.6.1 Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг.	91.08
ОНСА 7.1	3.1.1 Эрүүгийн хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	41.36
ОНСА 7.2	3.1.2 Иргэний хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	42.15

Асуумжийн дугаар	Шалгуур үзүүлэлт	Оноо (0-100)
ОНСА 7.3	3.1.3 Захиргааны хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	39.04
ОНСА 8.1	3.2.1 Анхан шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	43.07
ОНСА 8.2	3.2.2 Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	43.15
ОНСА 8.3	3.2.3 Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	42.02
ОНСА 9.1	3.3.1 Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг.	35.31
ОНСА 9.2	3.5.1 Шүүхийн шийдвэр аль талд гарах нь хамаагүй, шүүхийн үйл ажиллагааны процесс хуулийн дагуу/зөв явагддаг.	43.83
ОНСА 9.3	3.6.1 Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг.	48.83
ОНСА 9.4	4.3.1 Шүүгчийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг.	64.10
ОНСА 10	2.7.1 Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй.	56.72
ОНСА 11	3.4.1 Шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар хангалттай.	50.91
ОНСА 12	2.9.1 Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд үнэн, бодитой мэдээлдэг.	45.96
ОНСА 13.1	4.1.1 Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог.	47.80
ОНСА 13.2	4.2.1 Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	58.08
ОНСА 13.3	4.5.1 Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	55.57
ОНСА 14	4.3.2 Шүүгчийн цалин тохирсон.	59.09
ОНСА 15	6.7.1 Шүүхийн шийдвэр үргэлж биелэгддэг.	50.40
ОНСА 16	6.5.1 Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг.	18.83
ОНСА 17	1.1.3 Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг.	44.19
ОНСА 18	5.5.1 Шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг үргэлж дагаж мөрддөг.	42.77

ХАВСРАЛТ 3. МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумжийн дугаар	Шалгуур үзүүлэлт	Оноо (0-100)
МСА 2	6.5.2 Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг.	58.92
МСА 3	1.5.4 Шүүхийн тогтолцоонд авлига нөлөөлдөггүй.	38.04
МСА 4.1	1.1.4 Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.	67.74
МСА 4.2	1.2.2 Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцъё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	73.77
МСА 4.3	1.2.3 Үндсэн хуулийн цэц төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн нөлөөнд оролгүйгээр шийдвэр гаргадаг.	53.10
МСА 4.4	1.3.2 Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцъё. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	73.28
МСА 4.5	1.4.2 Шүүхийн бие даасан байдлыг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд үүнийг улс төрийн түвшинд бодитойгоор хүлээн зөвшөөрдөг.	46.75
МСА 4.6	1.4.3 Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг.	50.06
МСА 4.7	1.4.4 Шүүхийн төсөв хангалттай, хүрэлцээтэй байдаг.	39.91
МСА 4.8	1.5.5 Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүй бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг.	61.03
МСА 4.9	1.5.6 Шүүгчийн хараат бус байдал, бүрэн эрхийн хугацааг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд практикт хэрэгждэг.	58.12
МСА 4.10	1.6.1 Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, улс төрчид болон бусад аливаа этгээдээс хараат бусаар ажилладаг.	48.88
МСА 4.11	1.6.2 Шүүхийн ерөнхий зөвлөл шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах, шүүгчийн эрх, ашгийг хамгаалах чиг үүргээ хангалттай хэрэгжүүлдэг.	48.35
МСА 4.12	1.7.1 Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлыг хангах үр дүнтэй механизм, нөөц бололцоо бүрдсэн.	45.94
МСА 5	1.7.2 Шаардлагатай үед шүүгч болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн хувийн аюулгүй байдлыг хангадаг.	34.90
МСА 6	1.1.5 Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал бага байдаг.	33.00
МСА 7	5.1.2 Шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл хангалттай.	62.42
МСА 8	1.5.7 Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол гардаггүй.	71.15

Асуумжийн дугаар	Шалгуур үзүүлэлт	Оноо (0-100)
МСА 9	1.2.4 Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын шийдвэрийг хянаж, хууль бус гэж үзэх бүрэн эрхтэй.	46.93
МСА 10.1	2.1.2 Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж байдаг.	47.73
МСА 10.2	2.2.1 Шүүхтэй холбоотой баталсан дүрэм, журам нээлттэй, ил тод байдаг.	59.59
МСА 10.3	2.3.2 Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж байдаг.	59.99
МСА 10.4	2.4.2 Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг олгодог.	66.52
МСА 10.5	2.6.2 Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хангагддаг.	82.60
МСА 10.6	2.5.2 Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж байдаг.	68.82
МСА 11	2.7.2 Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломжгүй.	71.37
МСА 12	2.9.2 Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд үнэн, бодитой мэдээлдэг.	42.05
МСА 13.1*	3.1.4 Эрүүгийн хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	60.18
МСА 13.2*	3.1.5 Иргэний хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	56.86
МСА 13.3*	3.1.6 Захиргааны хэрэг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг.	56.82
МСА 14	1.3.3 Шүүх эрх мэдэл гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагааг хянаж, хууль бус гэж зарлах бүрэн эрхтэй.	42.45
МСА 15.1*	3.2.4 Анхан шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	62.40
МСА 15.2*	3.2.5 Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	59.82
МСА 15.3*	3.2.6 Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг.	60.74
МСА 16.1*	3.3.2 Шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг.	46.68
МСА 16.2*	3.6.2 Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг.	52.78
МСА 16.3	4.2.3 Шүүгчид жил бүр хангалттай сургалт авч, мэдлэг, мэргэшлээ дээшлүүлж чаддаг.	55.37
МСА 17*	3.4.2 Шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар хангалттай.	56.01
МСА 18.1	4.1.2 Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог.	53.20
МСА 18.2	4.2.2 Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	59.02
МСА 18.3	4.3.3 Шүүгчийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг.	37.03

Асуумжийн дугаар	Шалгуур үзүүлэлт	Оноо (0-100)
МСА 18.4	4.4.1 Одоогийн шүүхийн захиргааны туслах ажилтнуудын мэдлэг, ур чадвар хангалттай байдаг.	43.44
МСА 18.5	4.4.2 Шүүгчийг ажил үүргээ гүйцэтгэхэд хангалттай хүний нөөцийн дэмжлэг байдаг.	40.13
МСА 18.6	4.5.2 Шүүхүүд шаардлага хангасан байранд байрладаг бөгөөд ажиллахад хангалттай өрөө, тасалгаа, зай талбайтай байдаг.	25.20
МСА 18.7	4.5.3 Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	26.19
МСА 18.8	4.6.1 Шүүхэд хэрэгцээт мэдээллийн технологийн тоног, төхөөрөмж хангалттай байдаг.	33.84
МСА 18.9	4.7.1 Шүүхэд ирэх хэрэг, маргааны тоонд гэнэтийн, огцом өөрчлөлт бий болбол шүүх түүнийг даван туулах хангалттай нөөц, бололцоогоор хангагдсан байдаг.	29.57
МСА 18.10	5.2.2 Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх хараат бус, нээлттэй тогтолцоо бүрдсэн.	41.05
МСА 18.11	5.3.1 Хуульд заасан тохиолдол бүрт шүүгчийн эсрэг сахилгын зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг эхлүүлдэг.	49.47
МСА 18.12	5.3.2 Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа хараат бус, шударгаар явагддаг.	45.85
МСА 19	5.2.3 Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид хариуцлага тооцох (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) магадлал өндөр.	59.02
МСА 20	5.5.2 Шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг үргэлж дагаж мөрддөг.	61.43
МСА 21	5.4.1 Сахилгын хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны үр дүнд шүүгчид тохирсон шийтгэл ногдуулдаг.	65.96
МСА 22	5.5.3 Шүүгчид сахилгын зөрчилд орохоос урьдчилан сэргийлэх, ёс зүйн хэм хэмжээг хэрхэн дагаж мөрдөх талаарх заавар, зөвлөмж, аргачлалаар үргэлж хангагддаг.	43.37
МСА 23	6.7.2 Шүүхийн шийдвэр үргэлж биелэгддэг.	64.25

* Шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэл дэд хэмжигдэхүүний МСА-д шүүгчдийн асуумжид хариулсан үнэлгээг хасаж тооцсон.

ХАВСРАЛТ 4. ШҮҮГЧИЙН АЖЛЫН АЧААЛЛЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ӨГӨГДӨЛ

ДҮҮРГИЙН ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШҮҮГЧИЙН ХЭРГИЙН АЧААЛАЛ

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (91)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
1	Баянзүрх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	132.7	41.67	1,592	11%	54.21
2	Сүхбаатар дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	140.1	49.11	1,247	9%	46.03
3	Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	79.0	0	830	6%	100.00
4	Баянгол дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	80.6	0	959	7%	100.00
5	Хан-Уул дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	102.3	11.25	818	6%	87.64
6	Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	109.2	18.20	1,507	11%	80.00
7	Багануур дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	21.5	0	127	1%	100.00
8	Багахангай дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	19.0	0	19	0%	100.00
9	Налайх дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	77.6	0	194	1%	100.00

СУМ ДУНДЫН ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШҮҮГЧИЙН ХЭРГИЙН АЧААЛАЛ

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (91)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
1	Архангай аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	107.3	16.33	322	2%	82.05
2	Баян-Өлгий аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	119.0	28.00	238	2%	69.23
3	Баянхонгор аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	237.3	146.27	261	2%	0
4	Булган аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	115.5	24.50	231	2%	73.08
5	Говь-Алтай аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	56.0	0	168	1%	100.00
6	Говьсүмбэр аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	35.2	0	109	1%	100.00
7	Дархан-Уул аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	91.8	0.80	459	3%	99.12
8	Дорноговь аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	77.5	0	217	2%	100.00
9	Дорнод аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	164.8	73.78	379	3%	18.92
10	Дундговь аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	80.5	0	161	1%	100.00

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (91)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
11	Завхан аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	56.2	0	163	1%	100.00
12	Орхон аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	79.3	0	476	3%	100.00
13	Өмнөговь аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	93.1	2.13	149	1%	97.66
14	Өвөрхангай аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	112.5	21.50	225	2%	76.37
15	Сүхбаатар аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	105.7	14.65	243	2%	83.90
16	Сэлэнгэ аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	84.3	0	253	2%	100.00
17	Төв аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	168.3	77.33	505	4%	15.02
18	Увс аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	78.6	0	220	2%	100.00
19	Ховд аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	133.0	42.04	306	2%	53.80
20	Хөвсгөл аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	137.7	46.67	413	3%	48.72
21	Хэнтий аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх	103.2	12.21	289	2%	86.58

ДҮҮРГИЙН ИРГЭНИЙ ХЭРГИЙН АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШҮҮГЧИЙН ХЭРГИЙН АЧААЛАЛ

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (209)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
1	Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	509.3	300.34	8,455	13%	0
2	Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	556.9	347.86	5,680	9%	0
3	Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	581.1	372.05	5,520	9%	0
4	Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	456.9	247.88	6,579	10%	0
5	Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	580.2	371.19	6,208	10%	0
6	Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	598.1	389.08	7,476	12%	0
7	Багануур дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	214.1	5.10	835	1%	97.56
8	Багахангай дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	59.0	0	59	0%	100.00
9	Налайх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	298.1	89.15	805	1%	57.35

СУМ ДУНДЫН ИРГЭНИЙ ХЭРГИЙН АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШҮҮГЧИЙН ХЭРГИЙН АЧААЛАЛ

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (209)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
1	Архангай аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	255.0	46.00	765	1%	77.99
2	Баян-Өлгий аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	584.0	375.00	1,168	2%	0
3	Баянхонгор аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	941.8	732.82	1,036	2%	0
4	Булган аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	305.0	96.00	610	1%	54.07
5	Говь-Алтай аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	221.0	12.00	663	1%	94.26
6	Говьсүмбэр аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	97.7	0	303	0%	100.00
7	Дархан-Уул аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	413.2	204.20	2,066	3%	2.30
8	Дорноговь аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	239.6	30.64	671	1%	85.34
9	Дорнод аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	565.2	356.22	1,300	2%	0
10	Дундговь аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	259.5	50.50	519	1%	75.84
11	Завхан аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	204.5	0	593	1%	100.00
12	Орхон аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	352.5	143.50	2,115	3%	31.34

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (209)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
13	Өмнөговь аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	368.8	159.75	590	1%	23.56
14	Өвөрхангай аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	342.0	133.00	684	1%	36.36
15	Сүхбаатар аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	216.1	7.09	497	1%	96.61
16	Сэлэнгэ аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	283.7	74.67	851	1%	64.27
17	Төв аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	432.0	223.00	1,296	2%	0
18	Увс аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	229.6	20.64	643	1%	90.12
19	Ховд аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	343.5	134.48	790	1%	35.66
20	Хөвсгөл аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	436.3	227.33	1,309	2%	0
21	Хэнтий аймаг дахь сум дундын Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх	277.1	68.14	776	1%	67.40

ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХИЙН ШҮҮГЧИЙН ХЭРГИЙН АЧААЛАЛ

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (35)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
1	Архангай аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	14.0	0	28	1%	100.00
2	Баян-Өлгий аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	22.7	0	68	3%	100.00
3	Баянхонгор аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	64.7	29.67	194	8%	15.24
4	Булган аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	27.5	0	55	2%	100.00
5	Говь-Алтай аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	24.5	0	49	2%	100.00
6	Говьсүмбэр аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	5.5	0	11	0%	100.00
7	Дархан-Уул аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	12.4	0	31	1%	100.00
8	Дорноговь аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	5.7	0	17	1%	100.00
9	Дорнод аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	44.7	9.67	67	3%	72.38
10	Дундговь аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	4.0	0	8	0%	100.00
11	Завхан аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	11.7	0	35	1%	100.00
12	Орхон аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	12.7	0	38	2%	100.00

№	Шүүх	Нэг шүүгчид ногдох хэргийн дундаж тоо, 2023	Байвал зохих ачаалал (35)-аас хэтэрсэн хэргийн тоо	Нийт хэргийн тоо, 2023	Нийт хэргийн тоонд эзлэх хувь	Ажлын ачаалал хэтэрсэн байдал (Ачаалал хэтэрсэн - 0 оноо, Ачаалал хэтрээгүй - 100 оноо)
13	Өмнөговь аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	12.0	0	36	2%	100.00
14	Өвөрхангай аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	11.7	0	35	1%	100.00
15	Сүхбаатар аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	15.7	0	47	2%	100.00
16	Сэлэнгэ аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	19.0	0	55	2%	100.00
17	Төв аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	19.0	0	57	2%	100.00
18	Увс аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	18.0	0	36	2%	100.00
19	Ховд аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	15.7	0	47	2%	100.00
20	Хөвсгөл аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	115.3	80.29	196	8%	0
21	Хэнтий аймаг дахь Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	17.5	0	35	1%	100.00
22	Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүх	63.5	28.46	1,193	51%	18.69

ХАВСРАЛТ 5. МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХУУДАС

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС

МЭРГЭЖИЛТНҮҮДИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН СУДАЛГАА

1. Таны ажлын байдал:

1. Шүүгч
2. Прокурор
3. Өмгөөлөгч
4. Бусад хуульч

2. Та дараах бодомжийн алинтай нь илүү санал нийлэх вэ?

1. Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг.
2. Шүүх хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхэд хэт урт хугацаа зарцуулдаг.
3. Мэдэхгүй.

3. Та манай улсын шүүхийн тогтолцоонд авлига хэр зэрэг нөлөөлж байна гэж бодож байна вэ? 0-10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-туйлын авлигатай, 10-огт авлигагүй.)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

4. Та санал нийлэх үү?

Бодомж	Бүрэн санал нийлнэ	Санал нийлнэ	Зарим талаар санал нийлнэ	Санал нийлэхгүй	Огт санал нийлэхгүй	Мэдэхгүй
4.1. Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал, үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.	1	2	3	4	5	6
4.2. Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль тогтоомж баталсан гэж тооцъё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	1	2	3	4	5	6

4.3. Үндсэн хуулийн цэц төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн нөлөөнд оролгүйгээр шийдвэр гаргадаг.	1	2	3	4	5	6
4.4. Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргасан ба иргэд энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцъё. Бодит байдал дээр шүүгч энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	1	2	3	4	5	6
4.5. Шүүхийн бие даасан байдлыг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд үүнийг улс төрийн түвшинд бодитойгоор хүлээн зөвшөөрдөг.	1	2	3	4	5	6
4.6. Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд шүүхийн шийдвэртэй санал зөрж байсан ч шүүхийн шийдвэрийг үргэлж биелүүлдэг.	1	2	3	4	5	6
4.7. Шүүхийн төсөв хангалттай, хүрэлцээтэй байдаг.	1	2	3	4	5	6
4.8. Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн зүйн бус нөлөөнд автахгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг.	1	2	3	4	5	6
4.9. Шүүгчийн хараат бус байдал, бүрэн эрхийн хугацааг хуулиар баталгаажуулсан бөгөөд практикт хэрэгждэг.	1	2	3	4	5	6
4.10. Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, улс төрчид болон бусад аливаа этгээдээс хараат бусаар ажилладаг.	1	2	3	4	5	6
4.11. Шүүхийн ерөнхий зөвлөл шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах, шүүгчдийн эрх, ашгийг хамгаалах чиг үүргээ хангалттай хэрэгжүүлдэг.	1	2	3	4	5	6
4.12. Шүүх, шүүгчийн аюулгүй байдлыг хангах үр дүнтэй механизм, нөөц боллоцоо бүрдсэн.	1	2	3	4	5	6

5. Шаардлагатай үед шүүгч болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн хувийн аюулгүй байдлыг хэр зэрэг хангадаг вэ?

1. Үргэлж
2. Ихэвчлэн
3. Заримдаа
4. Маш цөөхөн
5. Огт үгүй
6. Мэдэхгүй

6. Шүүгчид нэг төрлийн гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, ижил агуулгатай хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал хэр зэрэг байдаг вэ?

1. Маш бага магадлалтай
2. Бага зэрэг магадлалтай
3. Магадлалтай
4. Маш их магадлалтай
5. Мэдэхгүй

7. Та манай улсын шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэлийг хэрхэн дүгнэх вэ? 0-10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-маш хангалтгүй, 10-бүрэн хангалттай)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

8. Таны бодлоор шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх, эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол хэр зэрэг гардаг вэ?

1. Үргэлж
2. Ихэвчлэн
3. Заримдаа
4. Маш цөөхөн
5. Огт үгүй
6. Мэдэхгүй

9. Дараах бодомжийн аль нь таны дүгнэлттэй илүү нийцэж байна вэ?

- А. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын шийдвэрийг хянаж, хууль бус гэж үзэх бүрэн эрхтэй.
- Б. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын шийдвэрийг хянадаг ч улс төрийн шинжтэй асуудлыг авч хэлэлцэхээс аль болох татгалздаг.
- В. Үндсэн хуулийн цэцээс Улсын Их Хурлын шийдвэрийг хянах үр нөлөө хязгаарлагдмал байдаг.
- Г. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын шийдвэрийг үр нөлөөтэй хянадаггүй.
- Д. Мэдэхгүй.

10. Таны дүгнэлтээр:

Бодомж	Үргэлж	Ихэвчлэн	Заримдаа	Цөөхөн	Огт үгүй	Мэдэхгүй
10.1. Шүүгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаатай танилцах, ажиглах боломж хэр зэрэг байдаг вэ?	1	2	3	4	5	6
10.2. Шүүхтэй холбоотой баталсан дүрэм, журам хэр зэрэг нээлттэй, ил тод байдаг вэ?	1	2	3	4	5	6
10.3. Шүүхийн үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээлэлтэй танилцах боломж хэр зэрэг байдаг вэ?	1	2	3	4	5	6
10.4. Шүүгчид сонирхсон этгээдэд нээлттэй шүүх хуралдаанд суух боломжийг хэр зэрэг олгодог вэ?	1	2	3	4	5	6
10.5. Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчид хэргийн материалтай бүрэн бөгөөд тухай бүр танилцах боломжоор хэр зэрэг хангагддаг вэ?	1	2	3	4	5	6
10.6. Олон нийт шүүхийн шийдвэртэй танилцах (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр), шүүхийн шийдвэрийн хүрээнд хэлэлцүүлэг өрнүүлэх боломж хэр зэрэг байдаг вэ?	1	2	3	4	5	6

11. Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчдээ хэрэг, маргааныг хуваарилуулж шийдвэрлүүлэх боломж хэр зэрэг гэж бодож байна вэ?

- А. Бүрэн боломжтой
- Б. Ер нь боломжтой
- В. Зарим талаар боломжтой
- Г. Ер нь боломжгүй
- Д. Огт боломжгүй
- Е. Мэдэхгүй

12. Таны бодлоор хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд мэдээлэхдээ хэр зэрэг үнэн, бодитойгоор хүргэдэг вэ?

1. Маш үнэн бодитой мэдээлдэг
2. Ер нь үнэн бодитой мэдээлдэг
3. Заримдаа үнэн бодитой, заримдаа худал мэдээлдэг
4. Хааяа худал мэдээлэл өгдөг
5. Огт үнэн бодитой мэдээлдэггүй

13. Та хэрэг, маргаан хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг эсэхийг 0-ээс 10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-огт хангалтгүй, 10-туйлын хангалттай)

13.1. Эрүүгийн хэрэг	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13.2. Иргэний хэрэг	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13.3. Захиргааны хэрэг	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

14. Дараах бодомжийн аль нь таны дүгнэлттэй илүү нийцэж байна вэ?

- А. Шүүх эрх мэдэл гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагааг хянаж, хууль бус гэж зарлах бүрэн эрхтэй.
- Б. Шүүх эрх мэдэл гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагааг хянадаг ч улс төрийн шинжтэй асуудлыг авч хэлэлцэхээс аль болох татгалздаг.
- В. Шүүх эрх мэдлээс гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагаанд тавих хяналтын үр нөлөө хязгаарлагдмал байдаг.
- Г. Шүүх эрх мэдэл гүйцэтгэх эрх мэдлийн үйл ажиллагааг үр нөлөөтэй хянадаггүй.
- Д. Мэдэхгүй.

15. Та манай улсын шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг эсэхийг 0-ээс 10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-огт шударга биш, 10-туйлын шударга)

15.1 Анхан шатны шүүхийн шүүгчид	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15.2 Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15.3 Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

16. Та санал нийлэх үү?

Бодомж	Бүрэн санал нийлнэ	Санал нийлнэ	Зарим талаар санал нийлнэ	Санал нийлэхгүй	Огт санал нийлэхгүй	Мэдэхгүй
16.1. Манай улсын шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэрлэл болж чаддаг.	1	2	3	4	5	6
16.2. Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэл бүхий бичдэг.	1	2	3	4	5	6
16.3. Шүүгчид жил бүр хангалттай сургалт авч, мэдлэг, мэргэшлээ дээшлүүлж чаддаг.	1	2	3	4	5	6

17. Та манай улсын шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадварыг хэрхэн үнэлэх вэ? 0-ээс 10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-огт хангалтгүй, 10-бүрэн хангалттай)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

18. Та санал нийлэх үү?

Бодомж	Бүрэн санал нийлнэ	Санал нийлнэ	Зарим талаар санал нийлнэ	Санал нийлэхгүй	Огт санал нийлэхгүй	Мэдэхгүй
18.1.Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог.	1	2	3	4	5	6
18.2.Шүүгчид хэрэг, маргааныг зохих ёсоор шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль, эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.3.Шүүгчдийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр ашиглахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг татан авч үлдэхэд хангалттай байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.4.Одоогийн шүүхийн захиргааны туслах ажилтнуудын мэдлэг, ур чадвар хангалттай байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.5.Шүүгчийг ажил үүргээ гүйцэтгэхэд хангалттай хүний нөөцийн дэмжлэг байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.6.Шүүхүүд шаардлага хангасан байранд байрладаг бөгөөд ажиллахад хангалттай өрөө, тасалгаа, зай талбайтай байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.7.Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.8.Шүүхэд хэрэгцээт мэдээллийн тоног, төхөөрөмж нь хангалттай байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.9.Шүүхэд ирэх хэрэг, маргааны тоонд гэнэтийн, огцом өөрчлөлт бий болбол шүүх түүнийг даван туулах хангалттай нөөц, бололцоогоор хангагдсан байдаг.	1	2	3	4	5	6
18.10.Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх хараат бус, нээлттэй тогтолцоо бүрдсэн.	1	2	3	4	5	6
18.11.Хуульд заасан тохиолдол бүрт шүүгчийн эсрэг сахилгын зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг эхлүүлдэг.	1	2	3	4	5	6
18.12.Шүүгчийн сахилгын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа хараат бус, шударгаар явагддаг.	1	2	3	4	5	6

19. Сахилгын зөрчил гаргасан шүүгчид харицулага (огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах) тооцох магадлал хэр зэрэг вэ?

1. Маш бага магадлалтай
2. Бага зэрэг магадлалтай
3. Магадлалтай;
4. Маш их магадлалтай
5. Мэдэхгүй

20. Та манай улсын шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг хэр зэрэг дагаж мөрддөг гэж бодож байна вэ?

1. Үргэлж
2. Ихэвчлэн
3. Заримдаа
4. Маш цөөхөн
5. Огт үгүй
6. Мэдэхгүй

21. Сахилгын хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны үр дүнд шүүгчид дараах сахилгын шийтгэл ногдуулдаг:

1. Хэт хөнгөн
2. Хөнгөн
3. Тохирсон
4. Хүнд
5. Хэт хүнд
6. Мэдэхгүй

22. Шүүгчид сахилгын зөрчилд орохоос урьдчилан сэргийлэх, ёс зүйн хэм хэмжээг хэрхэн дагаж мөрдөх талаарх заавар, зөвлөмж, аргачлалаар хэр зэрэг хангагддаг гэж дүгнэж байна вэ?

1. Үргэлж
2. Ихэвчлэн
3. Заримдаа
4. Маш цөөхөн
5. Огт үгүй
6. Мэдэхгүй

23. Та шүүхийн шийдвэр хэр зэрэг биелэгддэг гэж дүгнэж байна вэ?

1. Үргэлж
2. Ихэвчлэн
3. Заримдаа
4. Маш цөөхөн
5. Огт үгүй
6. Мэдэхгүй

СУДАЛГААНД ХАМРАГДСАН ТАНД БАЯРЛАЛАА.

ХАВСРАЛТ 6. ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ХУУДАС

ШҮҮХИЙН ИНДЕКС

ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН СУДАЛГАА

1. Та сүүлийн 24 сарын хугацаан дахь шүүхийн байгууллагын үйлчилгээнд хэр зэрэг сэтгэл хангалуун байна вэ? 0-10 оноогоор өөрийн сэтгэл ханамжаа илэрхийлнэ үү? 0 оноо нь огт сэтгэл ханамжгүй гэсэн утгатай, 10 оноо нь бүрэн сэтгэл хангалуун гэсэн утгатай бол 0-10 онооны хооронд та хэдэн оноо өгөх вэ?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

99 - Сүүлийн 24 сард шүүхээр үйлчлүүлээгүй

0 – огт сэтгэл ханамжгүй

10 – бүрэн сэтгэл хангалуун

2. Шүүгч эсхүл шүүхийн байгууллагын албан хаагчид хээл хахууль өгч ял шийтгэлгүй өнгөрөх эсхүл хөнгөн ялаар шийтгүүлэх болон бусад байдлаар өөрт ашигтайгаар хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх тохиолдол хэр зэрэг гардаг бодож байна вэ?

Маш их	1
Ер нь их	2
Дунд зэрэг	3
Ер нь бага	4
Маш бага	5
Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй/	98

3. Та манай улсын шүүхийн тогтолцоонд авлига хэр зэрэг нөлөөтэй гэж бодож байна вэ? 0-10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-авлига огт нөлөөгүй, 10-авлига маш их нөлөөтэй.)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

4. Та дараах өгүүлбэрүүдтэй хэр зэрэг санал нийлэх вэ? Бүрэн санал нийлэх үү, ер нь санал нийлэх үү, зарим талаар санал нийлэх үү, эсвэл ер нь санал нийлэхгүй, огт санал нийлэхгүй юу?

Бодомж	Бүрэн санал нийлнэ	Санал нийлнэ	Зарим талаар санал нийлнэ	Санал нийлэхгүй	Огт санал нийлэхгүй	Мэдэхгүй
4.1. Хүн бүр (манай улсад) Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгосон эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл шүүхэд гомдол, нэхэмжлэл гаргах, хэрэг, маргаанаа шийдвэрлүүлэх эрхээр хангагдсан байдаг.	1	2	3	4	5	98
4.2. Шүүх хүний хөрөнгө, орлого, нийгмийн гарал, үүсэл, байр суурь, улс төрийн нөлөөлөл, шашин, арьсны өнгө, хүйс, хөгжлийн бэрхшээл зэргийг үл харгалзан алагчлалгүй, шударга ханддаг.	1	2	3	4	5	98
4.3. Шүүгчид төрийн байгууллага, улс төрчид болон аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн хөндлөнгийн нөлөөнд оролгүйгээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлэдэг.	1	2	3	4	5	98
4.4. Ёс зүйгүй үйлдэл гаргасных нь төлөө шүүгчийг огцруулах, эсхүл бусад төрлийн сахилгын шийтгэл ногдуулах боломжтой байдаг.	1	2	3	4	5	98
4.5. Засгийн газар, түүний харьяа байгууллагууд (яам, агентлаг, тамгын газар, орон нутгийн захиргаа гэх мэт төрийн байгууллагууд) шүүхийн шийдвэртэй санал нийлэхгүй байсан ч шүүхийн шийдвэрийг хүндэтгэн биелүүлдэг.	1	2	3	4	5	98
4.6. Улсын Их Хурал Үндсэн хуультай илт харшилсан хууль баталсан гэж тооцъё. Үндсэн хуулийн цэц Улсын Их Хурлын энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	1	2	3	4	5	98
4.7. Захиргааны байгууллага хууль бус шийдвэр гаргаж, хүмүүс энэхүү шийдвэрийн эсрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан гэж тооцъё. Бодит байдал дээр шүүх энэхүү хууль бус үйлдлийг таслан зогсоох боломжтой.	1	2	3	4	5	98

5. Та манай улсын шүүгчдийн ажлын гүйцэтгэл (чанар, бүтээмж)-ийг хэрхэн дүгнэх вэ? 0-10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. Тэд хэр зэрэг сайн ажилладаг вэ? (0-маш муу ажилладаг, 10-маш сайн ажилладаг)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

6. Таны бодлоор иргэд хүсвэл дараах зүйлсийг хийж болох уу?

	Тийм	Үгүй	Мэдэхгүй
6.1. Иргэд шүүгчийг сонгон шалгаруулах үйл явцтай танилцаж, ажиглаж болох уу?	1	2	98
6.2. Иргэд аливаа нээлттэй шүүх хуралдаанд ажиглагчаар сууж оролцож болох уу?	1	2	98

6.3. Иргэд сонирхсон шүүхийн шийдвэртэй (цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр) танилцаж болох уу?	1	2	98
6.4. Шүүхийн үйл ажиллагааны статистик, мэдээллийг иргэд авч болох уу?	1	2	98
6.5. Иргэд шүүхэд байгаа өөрийн хэргийн материалтайгаа танилцаж болох уу?	1	2	98

7. Та хэрэг, маргаан хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэгддэг эсэхийг 0-ээс 10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. (0-огт шударгаар шийдвэрлэгддэггүй, 10-бүрэн дүүрэн шударгаар шийдвэрлэгддэг)

7.1. Эрүүгийн хэрэг хэр шударга шийдвэрлэгддэг вэ. 0-10 оноо өгнө үү.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.2 Иргэний маргаан хэр шударга шийдвэрлэгддэг вэ. 0-10 оноо өгнө үү.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.3 Иргэн ба захиргааны байгууллага хоорондын маргаан хэр шударга шийдвэрлэгддэг вэ. 0-10 оноо өгнө үү.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

8. Та манай улсын бүх шатны шүүхийн шүүгчид хэрэг, маргааныг хуулийн дагуу, шударгаар шийдвэрлэдэг эсэхийг 0-ээс 10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. Таны бодлоор тэд хэр зэрэг шударга шүүдэг вэ? (0-огт шударга биш, 10-маш шударга, 98-мэдэхгүй)

8.1 Анхан шатны шүүхийн шүүгчид	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98
8.2 Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчид	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98
8.3 Улсын Дээд шүүхийн шүүгчид	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98

9. Та дараах өгүүлбэрүүдтэй хэр зэрэг санал нийлэх вэ? Бүрэн санал нийлэх үү, ер нь санал нийлэх үү, зарим талаар санал нийлэх үү, эсвэл ер нь санал нийлэхгүй, огт санал нийлэхгүй юу?

Бодомж	Бүрэн санал нийлнэ	Санал нийлнэ	Зарим талаар санал нийлнэ	Санал нийлэхгүй	Огт санал нийлэхгүй	Мэдэхгүй
9.1 Манай улсын шүүгчид ёс зүйтэй, нийгэмд үлгэр дуурайлал болж чадаж байгаа.	1	2	3	4	5	98
9.2 Шүүхийн шийдвэр аль талд гарах нь хамаагүй, шүүхийн үйл ажиллагааны процесс хуулийн дагуу/зөв явагддаг.	1	2	3	4	5	98
9.3 Шүүгчид шүүхийн шийдвэрээ ойлгомжтой, үндэслэлтэйгээр бичдэг.	1	2	3	4	5	98

9.4 Шүүгчдийн цалин хөлс нь бусад орлогын эх үүсвэр шаардахгүйгээр ажиллаж, амьдрахад нь хүрэлцээтэй, мэргэшсэн шүүгчдийг ажилд нь тогтоон барихад хангалттай байдаг.	1	2	3	4	5	98
---	---	---	---	---	---	----

10. Хэн нэгэн өөрийн хүссэн шүүгчээр хэрэг, маргааныг шийдвэрлүүлэх боломж хэр зэрэг байдаг гэж бодож байна вэ?

1. Бүрэн боломжтой
2. Ер нь боломжтой
3. Зарим талаар боломжтой
4. Ер нь боломжгүй
5. Огт боломжгүй
98. Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй/

11. Та манай улсын шүүгчдийн мэргэжлийн мэдлэг, ур чадварыг хэрхэн үнэлэх вэ? 0-ээс 10 хүртэлх оноогоор үнэлнэ үү. Таны бодлоор тэдний мэдлэг ур чадвар хэр зэрэг сайн бэ? (0-маш муу, 10-маш сайн 98- мэдэхгүй/уншиж өгөхгүй)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	98
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

12. Таны бодлоор хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр мөрдөн байцаалтын болон шүүхийн шатанд байгаа хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг олон нийтэд мэдээлэхдээ хэр зэрэг үнэн, бодитойгоор хүргэж байна вэ?

1. Маш үнэн бодитой мэдээлдэг
2. Ер нь үнэн бодитой мэдээлдэг
3. Заримдаа үнэн бодитой, заримдаа худал мэдээлдэг
4. Хааяа худал мэдээлэл өгдөг
5. Огт үнэн бодитой мэдээлдэггүй
98. Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй

13. Та дараах өгүүлбэрүүдтэй хэр зэрэг санал нийлэх вэ?

Бодомж	Бүрэн санал нийлнэ	Санал нийлнэ	Зарим талаар санал нийлнэ	Санал нийлэхгүй	Огт санал нийлэхгүй	Мэдэхгүй
13.1 Шүүгчийг тэдний зөвхөн мэдлэг, ур чадвар, ёс зүйд нь үндэслэн томилдог.	1	2	3	4	5	98
13.2 Шүүгчид хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхэд шаардлагатай мэргэжлийн ур чадвар, хууль эрх зүйн мэдлэгтэй байдаг.	1	2	3	4	5	98
13.3 Шүүхийн байр шударга ёсыг илэрхийлсэн, хүндэтгэл төрүүлэхүйц орчин, дэд бүтцээр хангагдсан байдаг.	1	2	3	4	5	98

14. Таны бодлоор шүүгчийн цалин:

1. Хэт бага
2. Бага

- 3. Тохирсон
- 4. Өндөр
- 5. Хэт өндөр
- 98. Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй/

15. Та шүүхийн шийдвэр хэр зэрэг биелэгддэг гэж бодож байна вэ?

- 1. Үргэлж биелэгддэг
- 2. Ихэвчлэн биелэгддэг
- 3. Заримдаа биелэгддэг
- 4. Хааяа биелэгддэг
- 5. Огт биелэгддэггүй
- 98. Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй/

16. Та алинтай нь илүү санал нийлэх вэ?

- 1. Шүүх хэрэг, маргааныг боломжийн хугацаанд шийдвэрлэдэг
- 2. Шүүх хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхэд хэт урт хугацаа зарцуулдаг
- 98. Мэдэхгүй

17. Таны бодлоор шүүгчид ижил, төсөөтэй гэмт хэрэгт өөр өөр ял оноох, эсхүл ижил, төсөөтэй хэрэг, маргааныг өөр өөрөөр шийдвэрлэх магадлал хэр зэрэг байдаг вэ?

- 1. Маш бага магадлалтай
- 2. Бага зэрэг магадлалтай
- 3. Дунд зэрэг магадлалтай
- 4. Их магадлалтай
- 5. Маш их магадлалтай
- 98. Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй/

18. Таны бодлоор манай улсын шүүгчид ёс зүйн хэм хэмжээг (ажлын болон ажлын бус цагаар) хэр зэрэг сахидаг вэ?

- 1. Маш сайн
- 2. Ер нь сайн
- 3. Дунд зэрэг
- 4. Ер нь муу
- 5. Маш муу
- 98. Мэдэхгүй /уншиж өгөхгүй/

СУДАЛГААНД ХАМРАГДСАН ТАНД БАЯРЛАЛАА.